

**Zpráva o plnění Koncepce prevence
a řešení problematiky bezdomovectví
v České republice do roku 2020
za rok 2017**

Praha, 2018

Obsah

Obsah.....	2
Úvod	4
1 Shrnutí plnění opatření v roce 2017.....	7
2 Oblast přístupu k bydlení.....	9
Opatření 5.1.2a.....	9
Opatření 5.1.2b	11
Opatření 5.1.2c.....	13
Opatření 5.1.2d	15
Opatření 5.1.2f	18
Opatření 5.1.2h	20
Opatření 5.1.2ch.....	22
Opatření 5.1.2i.....	23
Opatření 5.1.2j.....	26
Opatření 5.1.2k.....	27
Opatření 5.1.2m	28
Opatření 5.1.2o	30
Opatření 5.1.2p	32
3 Oblast sociálních služeb.....	34
Opatření 5.2.2a.....	35
Opatření 5.2.2b	36
Opatření 5.2.2c.....	37
Opatření 5.2.2d	38
Opatření 5.2.2e.....	39
Opatření 5.2.2f	40
4 Oblast přístupu ke zdravotní péči.....	41
Opatření 5.3.2a.....	42
Opatření 5.3.2b	44
Opatření 5.3.2c.....	45
Opatření 5.3.2d	46
Opatření 5.3.2e.....	48
Opatření 5.3.2f	50
Opatření 5.3.2g.....	52

Opatření 5.3.2h	53
Opatření 5.3.2ch.....	54
5 Oblast informovanosti, zapojení a spolupráce	55
Opatření 5.4.2a.....	55
Opatření 5.4.2b	56
Opatření 5.4.2d	57
Opatření 5.4.2e.....	60
Opatření 5.4.2f	61
Opatření 5.4.2g.....	63
Opatření 5.4.2h	65
Opatření 5.4.2ch.....	67
Opatření 5.4.2i.....	68
Opatření 5.4.2j.....	71
Příloha č. 1: Seznam zkratk.....	73
Tabulka hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů	74

Úvod

Cílem předkládaného materiálu je podrobné zmapování způsobu plnění opatření obsažených v „*Koncepci prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020*“ (dále jen „*Koncepce*“) ze strany jednotlivých gestorů pro rok 2017 a opatření průběžných. Koncepci schválila vláda České republiky (dále jen „*ČR*“) svým usnesením ze dne 28. srpna 2013 č. 666.

Koncepce pracuje s různými přístupy řešení problémů osob bez domova s přihlédnutím k míře a diferenciaci jejich problémů. Zahrnuje **témata od podpory přístupu k bydlení a zdravotní péči až po podporu zvyšování informovanosti a spolupráce všech relevantních aktérů**. Záštitu nad zpracováním kapitol věnovaných jednotlivým prioritním oblastem převzali garanti z řad odborné veřejnosti.

Uvedenou Koncepcí **vláda přijala funkční definici bezdomovectví ETHOS** (Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení), vytvořenou Evropskou federací národních sdružení pracujících s bezdomovci (dále jen „*FEANTSA*“), přizpůsobenou na prostředí ČR.

Dle typologie bezdomovectví ETHOS se jedná o souhrnné označení pro heterogenní populační skupinu zahrnující jak viditelné bezdomovce, tj. osoby, které **spí venku** (bez střechy), tak osoby, které v důsledku nemožnosti zajistit si jiné bydlení žijí v **ubytovacích zařízeních pro bezdomovce**, dále osoby, jejichž **bydlení je nejisté**, a také osoby, které žijí **v podmínkách, které neodpovídají minimálním standardům bydlení v daném kulturním a sociálním prostředí**.

Východiskem pro prevenci a řešení problému bezdomovectví se tak stal širší, procesuální pohled na problematiku bezdomovectví a nutnost jejího **komplexního, koordinovaného a včasného řešení**.

Na základě výše uvedeného usnesení vlády byl dále vypracován „*Návrh konkrétních kroků a harmonogram k plnění Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020*“ (usnesení vlády ze dne 21. května 2014 č. 366; dále jen „*Návrh realizace Koncepce*“), kterým byly konkretizovány kroky k plnění jednotlivých opatření Koncepce a aktualizovány některé gesce, a to zejména v souvislosti se vznikem úřadu ministra pro lidská práva a legislativu.

Koncepce má přispět k **plnění národního cíle v oblasti boje s chudobou a sociálním vyloučením**, k němuž se ČR zavázala v rámci *Národního programu reform 2017* a který zní takto: „*Česká republika současně vyvine úsilí vedoucí ke snížení počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s velmi nízkou pracovní intenzitou o 100 000 osob oproti roku 2008*“.

Koncepce reaguje jak na potřeby ČR, tak i na požadavky EU posílit „*zacílené sociální služby na nejvíce znevýhodněné skupiny*“. Ve *Strategii Evropa 2020* je bezdomovectví identifikováno jako jedna z nejextrémnějších forem chudoby a sociálního vyloučení. Koncepce byla proto zpracována i v souladu s **písemným prohlášením Evropského parlamentu ze dne 16. prosince 2010 ke Strategii EU pro bezdomovectví (2012/C 169 E/20) a navazujícími usneseními Evropského parlamentu ze dne 14. září 2011 (2013/C 51E/13) a ze dne 16. ledna 2014 (2013/2994(PSP)) (2016/C 482/21) o strategii EU v oblasti bezdomovectví**.

Obecně má Koncepce ve svém důsledku pozitivní dopad na rovnost žen a mužů v české společnosti, především z toho důvodu, že se zaměřuje na téma extrémní chudoby.

Téma extrémní chudoby rozdílně zasahuje ženy a muže, ženy navíc často v kontextu péče o další závislé osoby, jako jsou děti či další rodinní příslušníci.

Je třeba také průběžně monitorovat a posuzovat dopady jednotlivých opatření Koncepce na rovnost žen a mužů. Z tohoto důvodu je Koncepce zahrnuta do projektu MPSV s názvem Strategie rovnosti žen a mužů na MPSV 2019-2020. V rámci projektu proběhne genderová analýza Koncepce a budou vytvořena praktická doporučení, jakým způsobem podrobněji sledovat dopady jejich opatření na rovnost žen a mužů.

Ke kvalifikovanému odhadu počtu lidí bez domova využívá Ministerstvo práce a sociálních věcí i řada neziskových organizací evropskou typologii bezdomovectví ETHOS. Ta řadí mezi lidi bez domova nejen lidi žijící na ulici bez střechy nad hlavou, ale také lidi z ubytoven, azylových domů či lidi žijící nárazově u příbuzných. Řadí se sem i specifické životní situace „ohrožení ztrátou bydlení“, kam spadá i nevhodné bydlení (provizorní a nekvalitní stavby, neobyvatelné a přelidněné byty apod.) a nejisté bydlení neošetřené právní smlouvou či krátkodobé bydlení.

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí realizoval v průběhu roku 2015 pro Ministerstvo práce a sociálních věcí Analýzu velikosti a struktury skupin osob bez domova a osob vyloučených z bydlení, byl zaměřený konkrétně na osoby bez domova a osoby vyloučené z bydlení. **Z analýzy vyplynulo, že lidí přežívajících venku zpravidla ve velkých městech ČR bylo k 31. 12. 2014 cca 5 800 osob, tito lidé velmi často využívají i služeb nocleháren. Celkový počet uživatelů azylových domů byl 5 554, i lidé v azylových domech jsou podle evropské typologie lidmi bez domova.**

Z výzkumu „Vyhodnocení průzkumu řešení bezdomovectví v obcích s rozšířenou působností“ z roku 2015 vyplynulo, že **na území České republiky je odhadem téměř 119 tis. osob ohrožených ztrátou bydlení.** Výrazně nadprůměrný počet osob byl zaznamenán v Karlovarském kraji, a to 32,5 ohrožených osob na 1 000 obyvatel. Nejvyšší počet osob byl odhadnut v Moravskoslezském, cca 28 tis. a dále Ústeckém kraji cca 14 tis. Naopak nejnižší počty ohrožených osob byly odhadnuty v obcích Královéhradeckého kraje (2 tis.).

Odhad počtu osob ohrožených ztrátou bydlení v ČR		
Území	Počet osob ohrožených ztrátou bydlení	Počet osob ohrožených ztrátou bydlení na 1 000 obyvatel
Hlavní město Praha	10 604	8,5
Středočeský kraj	7 431	5,8
Jihočeský kraj	7 436	12,5
Plzeňský kraj	4 501	7,8
Karlovarský kraj	8 250	32,5
Ústecký kraj	14 141	23,6
Liberecký kraj	9 441	21,5
Královéhradecký kraj	2 021	3,7
Pardubický kraj	5 360	10,8
Kraj Vysočina	4 102	8,4
Jihomoravský kraj	5 869	5,0
Olomoucký kraj	8 203	14,8
Zlínský kraj	3 268	5,6
Moravskoslezský kraj	27 937	23,2
Česká republika	118 564	11,8

Mezi nejčastější důvody vzniku bezdomovectví v obcích bylo uvedeno zadlužení (90,0%), závislost na alkoholu (79,2%) a nezaměstnanost (78,7%).

Důvody bezdomovectví dle závažnosti v ČR

	1		2		3		4		5		celkem	
	počet	podíl (v %)	počet	podíl (v %)	počet	podíl (v %)	počet	podíl (v %)	počet	podíl (v %)	počet	podíl ze všech obcí/správních obvodů (v %)
zadlužení	96	48,2	48	24,1	31	15,6	19	9,5	5	2,5	199	90,0
závislost na alkoholu	50	28,6	45	25,7	35	20,0	32	18,3	13	7,4	175	79,2
závislost na drogách	11	16,7	21	31,8	10	15,2	10	15,2	14	21,2	66	29,9
gamblerství	2	7,4	3	11,1	7	25,9	7	25,9	8	29,6	27	12,2
rozpad rodiny	13	10,7	26	21,5	39	32,2	22	18,2	21	17,4	121	54,8
nezaměstnanost	57	32,8	50	28,7	37	21,3	15	8,6	15	8,6	174	78,7
onemocnění	0	0,0	3	12,5	2	8,3	10	41,7	9	37,5	24	10,9
kriminalita	13	16,0	7	8,6	29	35,8	16	19,8	16	19,8	81	36,7
chybějící nízkonákladové bydlení	33	29,7	20	18,0	23	20,7	19	17,1	16	14,4	111	50,2
chudoba	16	20,5	23	29,5	12	15,4	15	19,2	12	15,4	78	35,3
jiné důvody	4	20,0	7	35,0	0	0,0	0	0,0	9	45,0	20	9,0

Pozn.: známky v prvním řádku tabulky jsou uvedeny dle školní stupnice: 1 = nejzávažnější důvod, 5 = nejméně závažný důvod bezdomovectví

MPSV podalo v roce 2017 návrh výzkumného úkolu pro VÚSPV se zahájením řešení v r. 2018: „Výzkum bezdomovecké populace v ČR s přihlédnutím k ekonomické aktivitě v závislosti na fázích životního cyklu“, jehož hlavním cílem je přinést souhrnné údaje o aktuálním stavu bezdomovecké populace v ČR a nastínit vývojové trendy bezdomovecké populace v ČR se zaměřením na jejich ekonomickou aktivitu. Zohledňován bude rovněž předpokládaný vývoj potřeb bezdomovecké populace z hlediska problematiky stárnutí a zdravotního stavu. Cílem tohoto rozboru bude navrhnout opatření, která budou na systémové a institucionální úrovni reflektovat potřeby bezdomovecké populace v ČR.

Obecně má Koncepce ve svém důsledku pozitivní dopad na rovnost žen a mužů v české společnosti, především z toho důvodu, že se zaměřuje na téma extrémní chudoby.

Téma extrémní chudoby rozdílně zasahuje ženy a muže, ženy navíc často v kontextu péče o další závislé osoby, jako jsou děti či další rodinní příslušníci.

1 Shrnutí plnění opatření v roce 2017

Plnění opatření, která Koncepce formuluje, je třeba pravidelně vyhodnocovat a vzhledem k měnícím se společenským podmínkám flexibilně aktualizovat či doplňovat. Usnesením vlády ČR ze dne 14. června 2017 č. 448 bylo ministryni práce a sociálních věcí uloženo vypracovat „**Zprávu o plnění opatření Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020 za rok 2017**“ (dále jen „Zpráva“) a předložit ji vládě k projednání do 30. června 2018.

Vzhledem k tomu, že opatření Koncepce uložila vláda svým usnesením ze dne 28. srpna 2013 č. 666 realizovat ministryni práce a sociálních věcí ve spolupráci s ministryní pro místní rozvoj, ministrem financí, ministrem zdravotnictví, ministrem školství, mládeže a tělovýchovy, ministrem spravedlnosti, ministrem vnitra, ministrem dopravy a ministrem průmyslu a obchodu, oslovilo Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (dále jen „MPSV“) dotčené resorty s žádostí o zaslání podkladů o plnění opatření a o součinnost při vypracování této Zprávy.

Tato Zpráva je členěna podle jednotlivých částí Koncepce:

- **Oblast přístupu k bydlení;**
- **Oblast sociálních služeb;**
- **Oblast přístupu ke zdravotní péči;**
- **Oblast informovanosti, zapojení a spolupráce.**

Materiál byl vypracován na základě obdržených podkladů od všech gestorů jednotlivých opatření. U každého jednotlivého opatření (číslovaných dle Koncepce, potažmo Návrhu realizace Koncepce) je uveden souhrn plnění od všech odpovědných resortů a institucí. V případě, že se na realizaci opatření podílí více resortů, odpovídají za jejich plnění společně.

Obecně má Koncepce ve svém důsledku pozitivní dopad na rovnost žen a mužů v české společnosti, především z toho důvodu, že se zaměřuje na téma extrémní chudoby.

Každé opatření obsahuje stanovisko „**Meziresortní pracovní skupiny k monitorování plnění opatření Koncepce**“ (dále jen „**Meziresortní pracovní skupina**“), která je na základě bodu II. 2 usnesení vlády ze dne 28. srpna 2013 č. 666 monitorovacím orgánem uvedené Koncepce. V případě, že opatření bylo splněno jen částečně, je navržen další postup, případně posun termínu plnění.

Monitorováno bylo plnění 38 opatření, u kterých bylo uloženo průběžné plnění, nebo která měla být splněna do 31. prosince 2017. V roce 2017 bylo plněno devatenáct opatření, u jedenácti opatření je navržen posun termínu plnění na rok 2019. U tří opatření je navržen posun termínu plnění na 31. 12. 2018. Čtyři opatření jsou plněna částečně, z nichž u jednoho opatření je navržen zároveň posun jeho plnění do 31. 12. 2019. Pro informaci o průběhu plnění jsou uvedena 2 opatření.

Prodloužení je způsobeno zejména z důvodů posunu termínu schválení souvisejících norem, které jsou pro další plnění Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020 stěžejní, neboť je na ně navázáno plnění některých opatření. Jedná se o opatření, která jsou vázána na přijetí zákona o sociálním bydlení, novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, předložení věcného záměru zákona o sociálních pracovnících, dalších zákonných norem,

či návazných opatření (opatření 5.1.2a, 5.1.2k, 5.2.2a, 5.2.2b, 5.2.2c, 5.2.2e, 5.2.2f, 5.3.2d, 5.3.2e, 5.4.2a, 5.4.2b). U těchto opatření se navrhuje posun termínu do 31. 12. 2019.

U opatření 5.1.2h, 5.4.2ch, 5.4.2j, je navrhován posun plnění opatření do 31. 12. 2018.

U opatření 5.4.2g a 5.4.2h podle spolugestora opatření, kterým je MŠMT, dojde k významnější obsahové revizi vzdělávacího obsahu rámcového vzdělávacího plánu pro základní vzdělávání v horizontu 2 let, kdy bude jeho text posouzen i z pohledu Koncepce bezdomovectví. U těchto Usnesením vlády ČR ze dne 14. června 2017 č. 448, byl schválen posun termínu do 31. 12. 2018 a jsou v této Zprávě uvedena pouze pro informaci postupu jejich naplňování.

Při hodnocení roku 2017 v plnění Koncepce, je třeba připomenout nepochybný **progres, který nastal při realizaci plnění řady opatření, která jsou ve společných gescích rezortu MPSV, rezortu Ministerstva spravedlnosti (dále jen „MS“), rezortu Ministerstva zdravotnictví (dále jen „MZ“) a rezortu Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“).**

V Oblasti přístupu k bydlení je to opatření 5.1.2h v němž spolupracují rezorty MS a MPSV. **V Oblasti přístupu ke zdravotní péči** se jedná o všechna opatření ve společné gesci obou rezortů MZ a MPSV (opatření 5.3.2a; 5.3.2b; 5.3.2c; 5.3.2d; 5.3.2e; 5.3.2g; 5.3.2h). **V oblasti informovanosti, zapojení a spolupráce** se zástupcům MPSV podařilo uskutečnit setkání se zástupci MŠMT počátkem roku 2018 nad opatřeními 5.4.2g; 5.4.2h. Tato opatření jsou ve Zprávě uvedena pro informaci, neboť dle usnesení vlády ČR z 14. června 2017 č. 448 je stanoven termín plnění těchto opatření do konce roku 2018.

MPSV připravilo materiál „Dluhové poradenství - co a jak v několika krocích“, který vznikl na základě požadavků jednotlivých obcí (zejména Sdružení místních samospráv) při jednáních Mezi rezortní pracovní skupiny k posilování finanční gramotnosti a prevence předlužení. V současné době je k dispozici na webových stránkách MPSV. Výsledky jednání pracovní skupiny k tématu prevence ztráty bydlení a řešení dluhů na bydlení budou rovněž součástí metodiky sociální práce v sociálním bydlení, která bude vydána v roce 2018. MPSV kromě toho připravilo ve spolupráci s MS informaci, „Poskytování sociálních služeb v kontextu novely zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)“, taktéž umístěnou na webových stránkách MPSV.

2 Oblast přístupu k bydlení

Koncepce v oblasti přístupu k bydlení cílem na prvním místě stanovila **standardizaci státní podpory sociálního bydlení**. Pro pozitivní posun v této oblasti je dále nezbytné zajistit **fungující systém prevence bezdomovectví včetně podpory udržení bydlení** pro osoby, které byly bez přístřeší, a bydlení se jim podařilo získat. Důležité je **zavedení nástrojů umožňujících přechod osob ze situace bezdomovectví (včetně substandardního bydlení) do bydlení**. V souvislosti s bydlením stanovila Koncepce jako úkol také zabezpečení **efektivnějšího využívání stávajících nástrojů dávkových systémů**. Role obcí na poli bytové politiky je nezastupitelná, je proto žádoucí **posílení koordinační a plánovací role obce s rozšířenou působností** ve vztahu k osobám v nepříznivé sociální situaci spojené s bydlením a **vytvoření podpůrných nástrojů k jejímu naplnění**.

Opatření 5.1.2a

5.1.2a Legislativní úprava sociálního bydlení.

Legislativně je třeba vymezit:

- postavení státu a jeho povinnosti,
- postavení obcí a jejich povinností,
- příp. také postavení soukromých a neziskových subjektů a církví,
- minimální standardy sociálního bydlení,
- cílové skupiny osob pro sociální bydlení,
- vytvoření nástrojů finanční podpory sociálního bydlení (výstavby, rekonstrukce či odkupu)
- řešení vazeb na související právní předpisy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu (dále jen „MLP“)

Termín: II. Q 2016

Kroky:

1. Vypracování věcného záměru zákona o sociálním bydlení.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a MLP

Termín: II. Q 2015

2. Vypracování zákona o sociálním bydlení.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a MLP

Termín: II. Q 2016

Plnění opatření:

MPSV ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) a ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu vypracovalo návrh zákona o sociálním bydlení a příspěvku na bydlení, a dále návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení. Návrh zákona byl diskutován s klíčovými partnery z oblasti státní správy (spolugestoři, Ministerstvo financí, Ministerstvo vnitra), Asociací krajů, Svazem měst a obcí ČR, Sdružením místních samospráv, nestátními neziskovými organizacemi a dalšími aktéry. Oba návrhy zákonů prošly meziresortním připomínkovým řízením a řadou vypořádacích jednání, včetně jednání na úrovni koaličních stran.

Vládní návrh zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení byl 8. 3. 2017 schválen vládou ČR usnesením č. 163 a 21. 3. 2017 předložen do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (dále jen „PS PČR“) jako tisk 1065. Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení byl 21. 3. 2017 předložen do PS PČR jako tisk 1066. Projednávání těchto sněmovních tisků bylo ukončeno v rámci 1. čtení s koncem volebního období.

V návrhu Plánu legislativních prací vlády na rok 2018 je úkol pro MMR zpracovat věcný záměr zákona o sociálním bydlení. Cílem navrhovaného legislativního opatření je vytvořit právní rámec pro zajištění bydlení osob v bytové nouzi. Věcný záměr bude definovat pojem „uspokojování potřeby bydlení“ (§ 35 zákona č. 128/2000 Sb. a § 16 zákona č. 131/2000 Sb.), stanoví povinnosti obcí učinit kroky vedoucí k uspokojení potřeby bydlení, definuje osoby v bytové nouzi na základě reziduálního přístupu, vymezí parametry sociálního bydlení, stanoví pravidla pro jeho vznik a provoz a pro poskytování investiční podpory na jeho pořízení. Státní investiční podpora pořízení sociálního bydlení bude podmíněna (v návaznosti na evropskou legislativu) prokázáním existence tržního selhání v lokalitě.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Vzhledem k Plánu legislativních prací vlády na rok 2018 navrhujeme posun plnění opatření na 31. 12. 2019.

Opatření 5.1.2b

5.1.2b Zajištění programů podpory pořízení, rekonstrukce nebo výstavby sociálního bydlení.

Gestor: MMR.

Termín: Plnění v návaznosti na zpracování Koncepce sociálního bydlení (původně III. Q 2014).

Popis opatření: Stávající podpora poskytovaná Ministerstvem pro místní rozvoj probíhá podle podprogramu „Podpora výstavby podporovaných bytů“ v rámci programu „Podpora bydlení“. Kromě výše uvedeného poskytuje Státní fond rozvoje bydlení zvýhodněné úvěry podle nařízení vlády č. 284/2011 Sb., o podmínkách poskytnutí a použití finančních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení formou úvěru na podporu výstavby nájemních bytů na území ČR, ve znění nařízení vlády č. 268/2012 Sb.

Plnění opatření:

I. Integrovaný regionální operační program

V červnu 2016 Řídící orgán Integrovaného regionálního operačního programu (dále jen „IROP“) vyhlásil výzvy č. 34 a 35 Sociální bydlení (i v SVL) ve specifickém cíli 2.1 Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucích k sociální inkluzi, které podporují vznik nového sociálního bydlení. Celková alokace pro aktivitu sociálního bydlení v IROP je 7,5 mld. Kč. Indikátor je nastaven na 5 tis. bytových jednotek s podmínkou naplnění milníku v roce 2018, kdy musí být zrealizováno 500 bytových jednotek sociálního bydlení. Udržitelnost projektů je v současnosti nastavena na dobu pěti let od ukončení realizace projektu, avšak na konci roku 2017 bylo na Monitorovacím výboru IROP dohodnuto, že bude udržitelnost prodloužena na 20 let.

Jedním z kritérií přijatelnosti pro podporu projektů sociálního bydlení v IROP je nesegregace cílových skupin ohrožených sociálním vyloučením. Program IROP podporuje rekonstrukci, či nákup stávajícího bytového fondu v území měst a obcí ČR. To vše za podmínky eliminace rizika vzniku nových segregovaných residenčních zón. Všechny projekty musí splnit podmínku občanské vybavenosti a dostupnosti veřejné dopravy.

V roce 2017 bylo v rámci IROP z výzev č. 34 a 35 podpořeno více než 100 projektů zaměřených na sociální bydlení za více než 800 mil. Kč.

II. Národní program Podporované byty

MMR každoročně poskytuje dotace na vznik nájemních bytů pro sociální bydlení podle programu Podpora bydlení. Cílem podpory je vznik nájemních bytů sloužících k poskytování sociálního bydlení pro osoby, které mají ztížený přístup k bydlení v důsledku zvláštních potřeb vyplývajících z jejich nepříznivé sociální situace - věk, zdravotní stav nebo sociální okolnosti jejich života.

Dotace umožňují jak vznik nových nájemních bytů určených pro sociální bydlení prostřednictvím výstavby (novostavby, stavební úpravy stávajících nebytových objektů, které dosud nesloužily k bydlení, rekonstrukce bytových domů, v nichž žádný byt není vhodný k užívání a pronajmutí), tak jejich vznik prostřednictvím pořízení (koupě nebo dražba bytu), což umožňuje i využití stávajícího bytového fondu.

Tabulka ukazuje počty bytů, na jejichž výstavbu byla v roce 2017 poskytnuta dotace z kapitoly MMR, podprogram Podporované byty:

rok	dotační titul		počet zahájených bytů v daném roce	celkové finanční prostředky na zahájené byty v Kč
2017	podprogram Podporované byty	celkem	390	216 102 392,-
		Pečovatelské byty	233	125 772 475,-
		Vstupní byty	28	15 216 600,-
		Komunitní dům seniorů	129	75 113 317,-

U dotačního titulu Vstupní byt je omezen příjemce dotace na právnické osoby mimo obce a NNO, aby se zamezilo překryvu s dotací IROP SC 2.1.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno. Doporučujeme, aby sociální bydlení bylo řešeno i v rámci stavebního zákona a byla stanovena povinnost investorům vyčlenit sociální a dostupné byty.

Opatření 5.1.2c

5.1.2c Zjišťování skutečných potřeb osob ohrožených ztrátou bydlení nebo bezdomovců v místě/regionu v souvislosti s prevencí a řešením bezdomovectví v rámci strategií sociálního začleňování obce/kraje.

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) ve spolupráci s Úřadem vlády, obcemi, kraji, Svazem měst a obcí ČR (SMO ČR), Asociací krajů ČR (AK ČR).

Termín: Průběžně.

Popis opatření: U obcí a krajů žádajících o financování projektů z OP Zaměstnanost 2014 – 2020 (dále jen „OPZ“) nebo IROP bude u relevantních projektů posuzováno, zda strategie obcí a krajů v oblasti sociálního začleňování zahrnují zjištění skutečných potřeb osob ohrožených ztrátou bydlení nebo bezdomovců.

Plnění opatření:

MPSV i v roce 2017 realizovalo projekt Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003539, jehož cílem je zavést a rozvíjet systém sociálního bydlení v ČR včetně poskytování metodické podpory. Do projektu bylo na základě výběrového řízení zařazeno 16 měst a obcí: Brno, Chomutov, Jindřichův Hradec, Kadaň, Křižánky, Most, Otrokovice, Pardubice, Plzeň, Štětí, Velké Hamry, Veselíčko, Vír, Ostrava, městská část Praha 7, městská část Praha 14. V Klíčové aktivitě projektu „Podpora sociální práce v oblasti sociálního bydlení na obcích“ probíhá příprava metodiky „Sociální práce v sociálním bydlení“, která by měla sociálním pracovníkům představit možnosti výkonu sociální práce s klienty a rodinami, kterým se nyní nedostává profesionální řešení nepříznivou sociální situací spojenou s bydlením. Součástí metodiky je i návrh způsobu posuzování intenzity bytové nouze, zabývá se též posláním a postavením obcí v problematice sociálního bydlení, procesy práce s klientem, oblasti podpory klientů, specifiky práce, situací a dilemat s vybranými cílovými skupinami. Zaměřuje se také na interdisciplinární i multidisciplinární spolupráci dle individuálních potřeb klientů. V současné době probíhá připomínkování a kompletování jednotlivých kapitol, vydání metodiky po konzultacích s dalšími odborníky se předpokládá do července roku 2018.

V projektu byly vytvořeny tři expertní skupiny: Pracovní skupina, která se věnuje sociální práci v sociálním bydlení; další pracovní skupina je zaměřena na poskytovatele bytového fondu a poslední pracovní skupina se věnuje prevenci ztráty bydlení. Pracovní skupiny jsou složeny z reprezentantů obcí, zapojených v projektu, ze zástupců organizací, institucí státní i krajské správy, zástupců nevládních neziskových organizací ale i představitelů akademické sféry a v každé Pracovní skupině proběhlo v roce 2017 několik setkání. V rámci projektu jsou připravována doporučení k realizaci sociálního bydlení, která zamezí sociální exkluzi, diskriminaci i vyloučení z řízení osob

bez domova nebo v nejistém bydlení. Ve výzkumu metodou DELPHI bylo osloveno více než 140 expertů z řad samospráv, institucí státní i krajské správy, soukromých, družstevních a neziskových subjektů, církví zřízených organizací, Agentury pro sociální začleňování, ale i z akademické sféry celé ČR. První kolo šetření proběhlo koncem roku 2017, druhé kolo bude realizováno v 1. čtvrtletí roku 2018. Výsledky budou analyzovány a následně zohledněny v pravidlech hodnocení bytové nouze či přidělování sociálního bytu - praktickém nástroji, který bude součástí Metodiky sociální práce v sociálním bydlení pro účely aplikace při poskytování sociálního bydlení. Z prvních výsledků vyplývá jednoznačná podpora v sociálním bydlení z řad cílových skupin definovaných touto koncepcí, dle mezinárodní typologie ETHOS.

Projektové aktivity se v roce 2017 zaměřily na metodickou, informační, ale i právní podporu obcím, které chtějí na svém území poskytovat sociální bydlení. Na projekt se obrátilo zároveň i několik poskytovatelů sociálního bydlení z řad soukromých, neziskových i družstevních subjektů. Spolupráce je oboustranná. MPSV se snaží praktické poznatky implementovat do různých metodických i legislativních opatření. Na základě informací MPSV zmíněné subjekty reflektují a implementují poznatky do své práce s cílovými skupinami.

Společnost Median pro Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci programu Technologické agentury ČR realizovala analýzu zaměřenou na dopady nedostačujícího bydlení na děti a mládež. Nevyhovující bydlení, které je definováno nejen nevhodným technickým a zdravotním stavem, ale i přelidněností a častým stěhováním, má velmi výrazné dopady na školní výsledky dětí a mládeže a tudíž i na jejich budoucí profesní uplatnění.

Ostravská univerzita ve spolupráci se Sdružením azylových domů připravovala další výzkumnou aktivitu vztahující se k problematice lidí bez domova. Fakulta sociálních studií k jejímu financování využila veřejnou soutěž Technologické agentury ČR ve výzkumu a experimentálním vývoji pro Program na podporu aplikovaného výzkumu ZÉTA (podpora spolupráce akademické sféry a podniků resp. aplikované sféry, tedy sociálních služeb, prostřednictvím zapojení mladých vědců). SAD v této oblasti doporučil téma "žádoucí budoucnost" očima lidí bez domova a souvisejících zdrojů jejich naděje. V procesu reintegrace má strategie vnímající naději jako jednání větší protektivní účinek vůči působení negativních faktorů. Aplikačním garantem je Sdružení azylových domů, z. ú.

Agentura pro sociální začleňování v rámci své činnosti realizovala vstupní analýzy a tematické výzkumy, které se zaměřovaly také na problematiku bytové nouze a osob žijících bez domova (zejména v kategorii ETHOS bez bytu, nevhodné bydlení a nejisté bydlení). V rámci těchto výzkumů byly dále rozvíjeny participativní prvky, zejména fokusní skupiny s lidmi bez domova nebo obyvateli v bytové nouzi. Konkrétně lze uvést např. výzkumnou zprávu připravenou v rámci vzdálené podpory města Karlovy Vary při plánování aktivity sociálního bydlení v rámci Integrovaného plánu rozvoje

území, nebo výzkum v Mostě na sídlišti Stovky, který zachycuje životní situaci domácností, které se často stěhují (žijí v nestabilním bydlení). Jedním ze zjištění této studie je mimo jiné významný vliv častých změn vlastnictví bytů pronajímaných domácnostem ohrožených sociálním vyloučením. Změna vlastníka bytu je často spojena se změnami smlouvy, zvyšováním nájmu apod., což vede domácnost k rozhodnutí o změně bydliště.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Doporučujeme provést databázové řešení pro evidenci lidí bez domova a možnosti pro propojení jednotlivých databází poskytovatelů sociálních služeb. Je nutné, aby se sběru dat účastnilo co nejvíc poskytovatelů a byl proveden kvalitativní screening. Je třeba, aby data byla sbírána účelně se záměrem plánování veřejných politik. Je žádoucí pokrýt i potřeby lidí žijících na ulici, kteří jsou mimo systém poskytování sociálních služeb. Doporučujeme dále zpracovat i analýzu složení obyvatel azylových domů, chybí sociální služby péče, sociální bydlení a další systémové prvky.

Doporučujeme zaměřit se intenzivně na prevenci ztráty bydlení, v tomto smyslu je žádoucí, aby došlo k posunu rozhodovacích kompetencí obcí a rozložení daní. Je důležité posílit terénní sociální práci na obcích. Pracovní skupina poukazuje i na zásadní problém trvalého bydliště a místní příslušnosti.

Opatření 5.1.2d

5.1.2d Zefektivnění sociální práce na obcích/krajích a ÚP ČR zejm. za účelem posílení terénní sociální práce (včetně práce s osobami před opuštěním institucionální péče nebo výkonu trestu odnětí svobody za účelem prevence bezdomovectví) v souladu s uplatněním metodiky výpočtu pracovníků podle Doporučeného postupu MPSV č. 1/2012.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MV, Asociací poskytovatelů sociálních služeb (dále jen „APSS“), Meziresortní pracovní skupinou pro prevenci a řešení problematiky bezdomovectví, SMO ČR, AK ČR, obcemi a kraji.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Vypracování návrhu věcného záměru zákona o sociálních pracovnících.

Gestor: MPSV

2. K plnění tohoto opatření přispěje i postupné posílení sociální práce na obcích realizované v souladu se Strategií sociálního začleňování 2014 – 2020.

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně.

Plnění opatření:

Opatření je plněno na několika úrovních:

a) V rámci projektu Systémová podpora sociální práce v obcích jsou realizovány aktivity s cílem zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků, a to prostřednictvím odborných workshopů (v roce 2017 se konaly na téma spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů a Úřadu práce ČR a na téma sociální šetření), prostřednictvím organizace zahraničních studijních cest (v roce 2017 realizována na Slovensko), jíž se zúčastnilo 50 sociálních pracovníků obecních úřadů, a jejichž přínosem je udržení povědomí o realizaci činností a kvalitě výkonu sociální práce v Evropě, ale zejména přenos dobré, ale i špatné praxe výkonu sociální práce v zahraničí. Součástí projektových aktivit je také vydávání odborné publikace Zpravodaj sociální práce, který je distribuován na obecní a krajské úřady, Úřad práce ČR a další subjekty. Tyto aktivity jednoznačně podporují zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků a tím zvyšování kvality výkonu sociální práce vůči jejím klientům a profesionalizaci výkonu sociální práce v ČR.

Další aktivitou projektu, směřující k naplnění opatření, je pilotní ověření typových pozic sociálních pracovníků realizujících činnosti sociální práce na obecních úřadech. Jedná se o typové pozice terénní sociální pracovník a koordinátor podpory. Filosofie těchto pozic je založena na výkonu sociální práce v terénu, když sociální pracovníci ověřující typové pozice v praxi musí trávit minimálně 60% své pracovní doby v terénu. K pilotnímu ověřování dochází od prvního čtvrtletí roku 2017, kdy byly postupně zahájeny samostatné projekty patnácti obcí spolupracujících s projektem.

Projekt MPSV se zaměřil také na posílení dostupnosti sociální práce pro klienty sociálních pracovníků, a to i pro potencionální, když v rámci samostatných projektů patnácti spolupracujících obcí byly, do obecních úřadů těchto obcí, přijati vždy dva až čtyři sociální pracovníci (v návaznosti na velikost obce).

b) V rámci realizace projektu Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II byly připraveny a zpracovány materiály pro odbornou publikaci Sešity sociální práce, jehož jedno číslo bylo monotematicky zaměřeno na výkon terénní sociální práce. Publikace bude vydána v lednu 2018.

c) Dostupnost a kvalita výkonu sociální práce realizovaného pověřenými obecními úřady, obecními úřady obcí s rozšířenou působností a krajskými úřady (s výjimkou agendy sociálně-právní ochrany dětí) je ze strany MPSV podpořena také formou dotace ze státního rozpočtu. Jedná se o účelově vázanou a metodicky vymezenou dotaci primárně směřovanou na podporu personálního zajištění výkonu sociální práce, na rozvoj kvality výkonu sociální práce prostřednictvím dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a na podporu dopravy sociálních pracovníků do terénu.

V období 2015 - 2017 je zaznamenán trend postupné optimalizace personálního zajištění výkonu sociální práce v územních samosprávných celcích v řádech desítek osob. Optimalizace by postupovala podstatně rychleji, pokud by bylo možno zajistit stabilní výši anebo růstový trend jednotlivých přidělených dotací, aby byla zajištěna návaznost při zaměstnání nových sociálních pracovníků na dobu neurčitou. V roce 2017 bylo v rámci dotace rozděleno 400 mil Kč. Tato částka pokryje cca 20% nákladů na sociálního pracovníka.

d) V rámci zvyšování kvality výkonu sociální práce MPSV v roce 2017 pracovalo na aktualizaci Doporučeného postupu 1/2012 určeného k realizaci výkonu sociální práce pověřenými obecními úřady, obecními úřady obcí s rozšířenou působností a krajskými úřady. Aktualizovaný doporučený postup bude vydán v prvním čtvrtletí roku 2018.

Dále MPSV aktivně pracovalo na doporučených postupech pro sociální pracovníky - sociální kurátory působící na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností (obecně výkon sociální práce s cílovou skupinou definovanou zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a doporučený postup k realizaci odborných besed pro vězněné osoby). Doporučený postup k odborným besedám je od ledna 2018 pilotně ověřován Krajským úřadem Ústeckého kraje a Magistrátem hlavního města Prahy a vydán bude po jeho ověření a doporučený postup k realizaci výkonu činností sociální práce sociálních pracovníků - sociálních kurátorů bude vydán v průběhu roku 2018.

V roce 2017 byly připravovány materiály i pro další doporučené postupy, které budou postupně vydávány v roce 2018. Jedná se například o problematiku sociálního šetření, problematiku dokumentace sociálního pracovníka a další.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno. Meziresortní pracovní skupina doporučuje posílení terénní sociální práce na obcích.

Opatření 5.1.2f

5.1.2f Pilotní projekty zaměřené na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví (multidisciplinární spolupráce, peer support – zapojení bývalých bezdomovců) včetně zvážení využití podpory z fondů EU.

Gestor: MPSV.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: V období 2014 – 2020 se naskýtá prostor odzkoušet v ČR dosud nerealizované (příp. jen v nějakém regionu, místě či jiným způsobem) nástroje z oblasti prevence a řešení bezdomovectví, a to s přispěním Evropských strukturálních a investičních fondů Evropské unie. Dosavadní podpora směřovala zejména do oblasti sociálních služeb dle zákona č. 108/2006, o sociálních službách. Dle Koncepce měly vzniknout zejména nástroje s potenciálem udržitelné systémové změny v oblasti prevence bezdomovectví, zefektivnění současného systému sociálních, zdravotních a dalších začleňujících služeb a nástroje podporující přechod osob bez domova do bydlení.

Kroky:

1. Zjištění možnosti podpory aktivit zaměřených na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví v OPZ, příp. v dalších operačních programech, včetně zjištění poptávky potenciálních realizátorů.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. roku 2014

2. Spolupráce s příslušným řídicím orgánem na vypsání výzev na podporu aktivit zaměřených na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. roku 2015

3. V případě úspěšného vypsání výzvy dle předchozího kroku poskytování podpory při předkládání projektových žádostí a provádění a řízení vybraných projektů.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Před a v průběhu realizace projektů

4. Vyhodnocení úspěšnosti podpořených projektů (a případně plošná podpora z Prioritní osy 2 OPZ).

Gestor: MPSV odbor 82 ve spolupráci s 92, 83 a Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Milníky v průběhu projektů v případě podpory z Prioritní osy 3 OPZ (termíny zatím nelze přesně určit); do roku 2017.

Plnění opatření:

MPSV v roce 2017 zahájilo sérii jednání se zástupci participativních skupin lidí bez domova (zejm. ASLIDO, Chceme bydlet, Jako doma) na téma snižování prahů sociálních služeb pro lidi bez domova. V uplynulém roce proběhla celkem tři setkání. První setkání se konalo se zástupci participativních lidí bez domova, na němž bylo upozorňováno na otázky komunikace, zapojování uživatelů do služeb, nastavení služeb, otázka závislostí, snižování hierarchičnosti, prosazování participace, gender mainstreaming. Následné setkání proběhlo s významnými poskytovateli sociálních služeb pro lidi bez domova a zároveň členy Mezirezortní pracovní skupiny a zástupci MPSV (odbor inspekce sociálních služeb a odbor sociálních služeb). Třetí setkání se uskutečnilo v závěru roku a byly na něm zastoupeny všechny dotčené skupiny (participativní skupiny, zástupci poskytovatelů, členů Mezirezortní pracovní skupiny a zástupců MPSV). Byly zde probírány otázky komunikace, nastavení služeb a pravidel, využívání zpětné vazby od klientů, zapojování uživatelů do služeb (problematika peer pracovníků), byla zmíněna i otázka závislostí a jako jeden z dalších podkladů k diskusi i zásluhovost. Všechna setkání byla velmi podnětná pro všechny skupiny zúčastněných a bude sloužit k další reflexi a zároveň i jako podnět k opětovným setkáváním, plánovaným na rok 2018.

V roce 2017 byl ukončen příjem žádostí do výzvy č. 03_15_024 „Sociální inovace v oblasti sociálního začleňování a přístupu na trh práce pro nejohroženější skupiny“ OPZ, kde jsou osoby bez přístřeší jednou z cílových skupin. V současné době jsou v realizaci dva projekty zaměřené na tuto cílovou skupinu. Prvním z nich je projekt „Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi (Rapid Re-Housing)“ ověřující přínos modelu práce s cílovou skupinou s využitím tzv. Rapid Re-Housing pro rodiny s dětmi, který byl v roce 2017 oceněn Evropskou federací národních organizací pracujících s lidmi bez domova, jako projekt, který v EU nejlépe řeší problém bytové nouze. Průběžná evaluace projektu vykazuje 94% úspěšnost ve vztahu k počtu rodin, které si udržely bydlení.

Druhým projektem je „Škola ulice: sdílení přináší změnu“, jehož cílem inovace je zapojení žen bez domova jako peer pracovníc v programu prevence bezdomovství žen, vycházející z anglického modelu Recovery College. Některé další projekty realizované ve výzvě č. 03_15_024 s problematikou bezdomovství úzce souvisí, neboť inovativně řeší faktory, které mohou vést k bezdomovectví (např. duševní nemoc, dezintegrace po výkonu trestu odnětí svobody). Problematika bezdomovství

je zdůrazněna také ve výzvě č. 03_15_124 OPZ „Podpora inovačního prostředí“, kde je realizován projekt znalostní platformy na toto téma (viz bod 5.4.2d). V prosinci 2017 byla vyhlášena další výzva na podporu sociálních inovací, výzva č. 82 "Ověřování nových řešení využitelných ve veřejné sféře",

kde jsou bezdomovci taktéž jednou z cílových skupin, a proto lze očekávat i v této výzvě projekty zabývající se problematikou bezdomovectví.

Realizátory projektů obecně ve výzvě 03_15_024 jsou nejčastěji poskytovatelé sociálních služeb, u výše uvedených projektů je realizátorem město Brno ve spolupráci s IQ Roma servis a Ostravskou univerzitou (Rapid Re- Housing) a organizace Jako doma - Homelike, o.p.s. (Škola ulice...)

Ve výzvě č. 03_15_124 je realizátorem projektu organizace R-Mosty ve spolupráci s Platformou pro sociální bydlení a Sociologickým ústavem Akademie věd.

Projekt MPSV Systémová podpora sociální práce v obcích, spolupracuje od roku 2017 s patnácti obcemi, které díky systému projektu v rámci samostatných projektů čerpají finanční prostředky z výzvy ESF 03_16_128. Podmínkou realizace projektu na obcích, vycházející ze systémového projektu, bylo na dobu dvou let přijetí dvou až čtyř nových sociálních pracovníků, kteří realizují činnosti sociální práce v přenesené působnosti. Toto opatření tak zvýšilo dostupnost výkonu sociální práce pro stávající i potencionální klienty sociálních pracovníků. Současně musí být výkon práce těchto nově přijatých sociálních pracovníků založen z převážné většiny na realizaci činností sociální práce v terénu. Tím je významně podpořeno uskutečnění preventivních činností a především depistáže, která má zásadní vliv na „včasný záchyt“ klientů v nepříznivé sociální situaci nebo klientů takovou situací ohrožených. Ve vysokém procentu v rámci depistážní činnosti vstupují sociální pracovníci do interakce s osobami bez přístřeší či osobami ohroženými ztrátou bydlení a dochází tak k významné prevenci a včasnému řešení sociálního vyloučení těchto osob a posilování jejich kompetencí nejen v oblasti bytové politiky.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.1.2h

5.1.2h Prevence exekuce: Analyzovat možnosti zavedení nástroje soudního vystěhování po vzoru vídeňské organizace FAWOS.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSp.

Termín: 2014.

Plnění opatření:

Zástupci rezortu MPSV iniciovali společnou schůzku se zástupci rezortu MSp ohledně realizace tohoto opatření, která se uskutečnila koncem r. 2017. Bylo na ní dohodnuto, že MPSV zajistí vypracování analýzy systému FAWOS ve Vídni. Analýza se bude skládat z popisu systému FAWOS, jeho vývoje, zakotvení a využívání, dále se bude analýza skládat z identifikace odlišností a jejich charakteru mezi

Rakouskem (Vídni) a ČR a z identifikace oblastí (bodů), ke kterým je nutné získat stanovisko z hlediska realizace obdobného systému v ČR a doporučení pro ČR. Pracovní znění analýzy by mělo být vyhotoveno do konce prvního čtvrtletí r. 2018. Další jednání nad vypracovanou analýzou se uskuteční na počátku dalšího čtvrtletí r. 2018. Do společné diskuse bude následně zapojen rezort MMR a MV. Členové a členky pracovní skupiny projektu Podpora sociálního bydlení přispěli k aktualizaci a doplnění metodiky pro sociální pracovníky Prevence ztráty bydlení, kterou pro MPSV zpracoval Výzkumný ústav práce a sociálních věcí Brno v roce 2015.

Mezirezortní pracovní skupina k posilování finanční gramotnosti a prevence předlužení se v roce 2017 zaměřovala také na témata prevence ztráty bydlení a specificky pak na oblast dluhů na nájemném a dalšími náklady spojenými s bydlením. Tato pracovní skupina byla ustavena jako expertní skupina Komise pro sociální začleňování, která je stálým poradním a koordinačním orgánem ministryně v oblasti sociální politiky se zaměřením na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Výsledky jednání pracovní skupiny k tématu prevence ztráty bydlení a řešení dluhů na bydlení budou součástí metodiky sociální práce v sociálním bydlení, která bude vydána v roce 2018. Poznatky jsou rovněž propagovány mezi obcemi, které spolupracují s MPSV v oblasti sociálního bydlení a sociálního začleňování.

Ministerstvo spravedlnosti se v uplynulém roce zabývalo možnostmi prevence ztráty bydlení v důsledku soudního vystěhování. V této souvislosti byla analyzována zejména stávající právní úprava ustanovení § 160 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), která umožňuje soudu uložit delší než patnáctidenní pariční lhůtu k vyklizení bytu. Rovněž judikatura již v minulosti dovodila, že delší lhůtu k plnění lze stanovit kupříkladu tehdy, pokud by se vyklizení bytu v obecné lhůtě přičilo dobrým mravům (R 6/10). Taktéž podle ustanovení § 340 odst. 2 o. s. ř. platí, že soud vyrozumí povinného nejméně 15 dnů předem, kdy bude vyklizení provedeno. Je tedy zřejmé, že již stávající právní úprava umožňuje zohlednit individuální okolnosti a eventuálně vytvořit dostatečný časový prostor pro obstarání náhradního bydlení. Přesto lze do budoucna zvážit, zda by nebylo pro řešení části případů vhodné přijetí navazující právní úpravy\ vnitřního a kancelářského řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy, podle níž by soudy v relevantních případech, u nichž hrozí ztráta bydlení, vyrozumívaly již po právní moci rozhodnutí znejícího na vyklizení příslušné úřady oprávněné poskytnout osobě pomoc a podporu při hledání náhradního bydlení.

Ministerstvo spravedlnosti se dále v nedávné době zasloužilo o přijetí procesní úpravy vyklizení s náhradou podle ustanovení § 343 a 344 o. s. ř. (ve znění novely provedené zákonem č. 296/2017 Sb., s účinností od 30. 9. 2017). Jakkoli byly bytové náhrady při vyklizení bytu po skončení nájmu výpovědí zrušeny novým občanským zákoníkem, při rozhodování soudu podle § 768 občanského zákoníku o zrušení společného nájmu bytu manžely, může soud přiznat náhradu za ztrátu práva (společného bydlení) i ve formě náhradního bydlení (§ 768 odst. 1, 2 věta první). Zejména v těchto

případech nalezne nová úprava své uplatnění. Dále nelze její uplatnění vyloučit v případě smluvního ujednání stran, které by takový způsob výkonu rozhodnutí umožňovalo. Lze si totiž např. představit ujednání (ve vztazích zvláštní povahy), že v případě skončení nájmu bytu bude poskytována náhrada (pekuniární nebo v podobě náhradního bytu), ač nejde o zákonnou povinnost v jiných případech (byť tomu tak v některých případech v minulosti bylo).

Stanovisko Meziřezortní pracovní skupiny:

Meziřezortní pracovní skupina doporučuje posun plnění opatření na 31. 12. 2018.

Opatření 5.1.2ch

5.1.2ch Zabezpečení návaznosti nástrojů sociální politiky na odpovídající nástroje bytové politiky umožňující co nejrychlejší přechod osob z bezdomovectví do trvalého bydlení (zejména vytvoření systému bydlení s podporou).

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a ÚV a Meziřezortní pracovní skupinou.

Termín: v návaznosti na zpracování Koncepce sociálního bydlení (III. Q 2014)

Plnění opatření:

MPSV v r. 2017 pokračovalo v realizaci systémového projektu Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend, jehož cílem je zavést a rozvíjet systém sociálního bydlení v ČR a za tímto účelem poskytovat patřičnou pomoc a odborné konzultace. Projekt MPSV striktně podporuje tzv. „housing led“ přístupy (tedy přístup zaměřený na bydlení v bytech, nikoli nestandardních formách bydlení). Jde o co nejrychlejší zajištění bydlení bez podmínky připravenosti na bydlení, přičemž posilování kompetencí k samostatnému bydlení probíhá přímo v bytech.

Akcentuje se poskytování sociální práce, sociálních služeb, případně multidisciplinární podpory, která se vždy koncipuje s ohledem na konkrétní domácnost.

Přestože nebyl schválen zákon o sociálním bydlení, Agentura pro sociální začleňování se v rámci Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám podílela na přípravě koncepcí sociálního bydlení, pilotáži programů bydlení s podporou nebo rozšiřování programů prevence ztráty bydlení v lokalitách svého působení jak v rámci Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (ve vazbě na projekty ESIF), tak v rámci tzv. vzdálené podpory zaměřené na tematickou oblast (sociálního) bydlení.

V řadě obcí dochází ke vzniku nebo rozšiřování podpory sociální práce zaměřené na prevenci ztráty bydlení nebo podporu domácností, které bydlení nově získaly.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.1.2i

5.1.2i Vytvoření opatření, příp. též metodiky k řešení zadluženosti nejchudších obyvatel, kteří již ztratili nebo jsou ohroženi ztrátou bydlení (osoby, které nedosáhnou na osobní bankrot).

Gestor: MPSV ve spolupráci Meziresortní pracovní skupinou (MMR, MF, MSp, MLP).

Termín: 2015.

Popis opatření: Problém zadlužení na nájemném a službách za bydlení a zadlužení obecně představuje jeden z nejvýznamnějších zdrojů „cest k bezdomovectví“. Prevence proti bezdomovectví se nemůže obejít bez řešení této problematiky. Nejsou známy celkové údaje o rozsahu těchto dluhů (ani co do výše, ani co do počtu dlužníků a jejich skladby.) Proto je třeba nejprve zmapovat tuto situaci. Jde o mnohvrstevný problém, proto je třeba z něj učinit i téma pro zkoumání v širších souvislostech - tedy i za pomoci OP LZZ. Na druhé straně by samy projekty financované z operačních programů měly umožnit dílčí řešení v nejaktuálnějších situacích. Je užitečné samostatně řešit problémy dluhů na nájemném a službách za bydlení a problémy ostatních dluhů. Opatření by mělo přispět ke snížení nákladů spojených s péčí o lidi bez domova. Řešení není možné bez úzké spolupráce s dalšími resorty (tj. vč. MF, MMR).

Kroky:

1. Provedení faktické a legislativní analýzy současného stavu situace prostřednictvím OP LZZ: Počet a skladba osob, které jsou z důvodu zadluženosti ohrožené ztrátou bydlení nebo bezdomovci, rozsah a výše jejich dluhů, analýza funkčnosti současných systémů a nástrojů (dávky SSP, HN, legislativa), analýza v zahraničí používaných nástrojů, dobré praxe obcí v ČR atd.

Gestor: MPSV, spolupráce MSp, Meziresortní pracovní skupina (tj. vč. MMR, MF)

Termín: Předložit projekt v rámci OP LZZ do 3. Q 2014

2. Návrh nástrojů řešení nepříznivé situace spojené s bydlením a) u osob ohrožených ztrátou bydlení (zejm. z důvodu dluhů na nájemném a službách za bydlení), b) u bezdomovců (včetně osob na ubytovnách).

Gestor: MPSV, spolupráce MSp, MLP, Meziresortní pracovní skupina (tj. vč. MMR, MF)

Termín: Vázáno na přijetí zákona o sociálním bydlení (předpoklad r. 2016)

Plnění opatření:

MPSV připravilo materiál „Dluhové poradenství - co a jak v několika krocích“, který vznikl na základě požadavků jednotlivých obcí (zejména Sdružení místních samospráv) při jednáních Meziresortní pracovní skupiny k posilování finanční gramotnosti a prevence předlužení, která byla ustavena jako expertní skupina Komise pro sociální začleňování a je stálým poradním a koordinačním orgánem ministryně v oblasti sociální politiky se zaměřením na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Materiál by měl sloužit jako základní pomůcka nejen pro pracovníky obecních úřadů, ale i pro samosprávné orgány především menších obcí. Obce v dobrém úmyslu často zajišťují pro své občany dluhové poradenství, poskytované finančními poradci, kteří se neorientují v celém spektru sociálních a návazných služeb v oblasti dluhového poradenství. V materiálu je obsaženo i upozornění na institut přímé úhrady a zvláštního příjemce, pokud jejich nájemci dostávají dávky na bydlení. Materiál je k dispozici na webových stránkách MPSV a byl zaslán k dispozici Svazu měst a obcí ČR a Sdružení místních samospráv ČR. V rámci této meziresortní pracovní skupiny se konalo i speciální jednání zaměřené na k problematice řešení dluhů na bydlení (viz výše) a dluhové problematiku z hlediska obcí, jehož výsledky budou zakomponovány do metodických materiálů MPSV v roce 2018. Na pracovní skupině byla rovněž všem aktérům prezentována Mapa exekucí a výsledky kvalitativního výzkumu zaměřeného na zadlužování, který identifikuje trajektorie vzniku předlužení. Asociace občanských poraden pro MPSV zpracovala Monitoring v oblasti služeb oddlužení. Jedná se o výzkum k poradenským službám v oblasti oddlužení a promítnutí změn v insolvenčním zákoně do činnosti poskytovatelů sociálních služeb. MPSV kromě toho připravilo informaci, rovněž umístěnou na webových stránkách MPSV, „Poskytování sociálních služeb v kontextu novely zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).“ Jejím cílem je upřesnění role poskytovatelů sociálních služeb odborného sociálního poradenství při podávání návrhů na povolení oddlužení a poskytování dluhového poradenství. Materiál byl zpracován ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti.

V rámci systémového projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ probíhá příprava metodiky „Sociální práce v sociálním bydlení“. Cílem je připravit sociálním pracovníkům na obcích nástroj, který jim umožní poskytnout podporu i v těch případech klientů a rodin, kde zatím chyběla možnost významným způsobem nepříznivou sociální situaci řešit. Metodika představí, jak postupovat, aby intervence byla úspěšná, a dotkne se i tématu posuzování intenzity bytové nouze. Zaměřuje se i na roli obcí v sociálním bydlení, procesy práce s klientem, oblasti podpory klientů, specifika práce, situací a dilemat s vybranými cílovými skupinami

(s možnostmi jejich řešeními). Zabývá se i spoluprací s dalšími subjekty, tedy interdisciplinární i multidisciplinární spoluprací dle individuálních potřeb klientů. V současné době probíhá připomínkování a kompletování jednotlivých kapitol. Vydání metodiky se předpokládá do července roku 2018.

Ministerstvo spravedlnosti dne 7. prosince 2016 předložilo vládě návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Cílem návrhu bylo legislativní řešení nadměrného zadlužení některých osob, ústícího do tzv. dluhové pasti, prostřednictvím zpřístupnění institutu oddlužení širšímu okruhu poctivých dlužníků za současného zapojení těchto dlužníků do transparentní ekonomické činnosti. Uvedený návrh byl předkládán v souvislosti s řešením excesivního zadlužení fyzických osob, vůči kterým jsou pohledávky zpravidla vymáhány exekučně. Do konce minulého volebního období Poslanecké sněmovny nebylo projednání uvedené novely skončeno (sněmovní tisk 1030). V tomto volebním období nicméně došlo k předložení návrhu ve shodném znění, který vláda dne 17. 1. 2018 schválila.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.1.2j

5.1.2j Pilotní tříleté odzkoušení modelu „Housing First“ zaměřeného nejprve na bydlení, jehož cílem by bylo mj. sledovat úspěšnost uživatelů zařazených do testování v prvním roce v udržení si samostatného bydlení po dva následující roky – a to v komparaci s konvenčními /dosud převažujícími přístupy k řešení bezdomovectví, se zvážením využití podpory z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, Agenturou pro sociální začleňování a Meziresortní pracovní skupinou k prevenci a řešení bezdomovectví.

Termín: 2017 (s termínem zahájení projektu nejpozději začátkem roku 2015).

Kroky:

1. Zjištění možnosti podpory aktivit zaměřených na „Housing First“ v OPZ a Integrovaném regionálním operačním programu (2014 – 2020) včetně zjištění poptávky potenciálních realizátorů.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 2014

2. Spolupráce s příslušným řídicím orgánem na vypsání výzvy na podporu aktivit zaměřených na „Housing First“.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. roku 2015

3. V případě úspěšného vypsání výzvy dle předchozího kroku poskytování podpora při předkládání projektových žádostí a provádění a řízení vybraných projektů.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: Před a v průběhu realizace projektů

4. Vyhodnocení úspěšnosti podpořených projektů (a případně plošná podpora z Prioritní osy 2 OPZ).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: Milníky v průběhu projektů v případě podpory z Prioritní osy 3 OPZ (termíny zatím nelze přesně určit); do roku 2017.

Plnění opatření:

V roce 2017 byl ukončen příjem žádostí do výzvy č. 03_15_024 „Sociální inovace v oblasti sociálního začleňování a přístupu na trh práce pro nejohroženější skupiny“ OPZ, kde osoby bez přístřeší jsou jednou z cílových skupin. V současné době jsou v realizaci dva projekty zaměřené na tuto cílovou skupinu. Prvním z nich je projekt „Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi (Rapid

Re-Housing)“ ověřující přínos modelu Housing First práce s cílovou skupinou. V roce 2017 získal projekt hlavní ocenění od Evropské federace národních organizací pracujících s lidmi bez domova za nejlepší řešení bytové nouze v zemích EU. Průběžná evaluace projektu vykazuje 94% úspěšnost ve vztahu k počtu rodin, které si udržely bydlení.

Projekt MPSV „Podpora sociálního bydlení“, v jehož rámci je šestnácti obcím poskytována metodická a informační podpora při pilotním ověřování sociálního bydlení, striktně podporuje tzv. „housing led“ přístupy (tedy přístupy zaměřené na bydlení v bytech, nikoli nestandardních formách bydlení). Jde o co nejrychlejší zajištění bydlení bez podmínky připravenosti na bydlení, přičemž posilování kompetencí k samostatnému bydlení probíhá přímo v bytech. Akcentuje se poskytování sociální práce, která se vždy koncipuje s ohledem na konkrétní domácnost. Obcím testujícím sociální bydlení podle principů Housing First jsou prostřednictvím pravidelných konzultací, zahraničních výjezdů a odborných seminářů průběžně zprostředkovávány informace, zkušenosti a zpětná vazba za účelem zvýšení šancí na úspěch jimi navržených a realizovaných projektů, potažmo obecních systémů sociálního bydlení. Mezi obce testující přístup Housing First mimo jiné patří: Brno, Pardubice, Ostrava, Chomutov nebo Plzeň.

Agentura pro sociální začleňování v rámci spolupráce s městem Brnem sleduje dva projekty města, které využívají model „Housing First“ (Rapid re-Housing pro rodiny s dětmi a Housing First pro osaměle žijící lidi bez domova). V rámci svého působení ve městě Liberec se zapojila společně s Platformou pro sociální bydlení a dalšími neziskovými organizacemi do příprav programu „Housing First“ ve městě Liberec (příprava a realizace sčítání lidí bez domova, losování domácností, kterým bude v roce 2018 nabídnut nájem bytu, podpora spolupráce města a neziskových organizací).

Stanovisko Mezirezortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.1.2k

5.1.2k Profesní ukotvení postavení, práv a povinností a kompetencí sociálních pracovníků, včetně sociálních kurátorů a sociálních pracovníků ve věznicích aj. prostřednictvím přijetí zákona o sociálních pracovnících.

Gestor: MPSV.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Příprava věcného záměru zákona o sociálních pracovnících a jeho předložení do legislativního procesu.

Gestor: MPSV

Termín: Do 30. 12. 2014

Plnění opatření:

Návrh věcného záměru zákona o sociálních pracovnících byl v roce 2017 stažen z Plánu legislativních prací vlády pro rok 2017, a to z důvodu změn které byly provedeny v materiálu na základě jeho projednání v pracovních komisích Legislativní rady vlády ČR, na základě kterých, by v souladu s legislativním procesem, musel být znovu projednán v rámci mezirezortního připomínkového řízení, opětovně předložen k projednání Legislativní radě vlády ČR a v souvislosti s dalšími objektivními událostmi, kterými byly především volby do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2017, bylo zjevné, že do konce volebního období tehdejší vlády materiál nebude projednán. V závěru roku 2017 bylo ze strany MPSV požádáno o zařazení návrhu věcného záměru zákona o sociálních pracovnících do Plánu legislativních prací vlády pro rok 2018.

Přípravné práce pro návrh zákona o sociálních pracovnících však nebyly přerušeny a zejména v rámci projektu Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II jsou realizovány aktivity, jejichž výstupy, vytvářené ve spolupráci se sociálními pracovníky působícími v ČR, jsou podkladovými materiály pro tvorbu návrhu věcného záměru zákona a samotného zákona.

MPSV v roce 2017 reagovalo také na potřebu ukotvení pojmu „sociální kurátor“ v legislativních předpisech resortu práce a sociálních věcí a navrhlo jeho ukotvení v rámci návrhu novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Návrh novely zákona byl v roce 2017 předložen k projednání vládě ČR.

Stanovisko Mezirezortní pracovní skupiny:

S ohledem na Plán legislativních prací vlády pro rok 2018 doporučujeme posun plnění opatření na 31. 12. 2019.

Opatření 5.1.2m

5.1.2m Vytvoření funkčního propojení dávkové podpory a sociální práce v zájmu spolupůsobení na příjemce podpory orientované na řešení situace.

Gestor: MPSV ve spolupráci s obcemi, ÚPČR.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Diskuze v rámci MPSV (příslušné sekce 2, 4, 9) a se zástupci obcí a ÚP ČR a připravení návrhu, jakým způsobem vytvořit funkční propojení dávkové podpory a sociální práce v zájmu spolupůsobení na příjemce podpory orientované na řešení situace. Řešení bude navázáno na tvorbu metodiky sociální práce na obcích a ÚP v souvislosti se zvoleným postupem řešení sociálního bydlení. Než dojde k vytvoření standardizovaného záznamu jednání s klientem pro dávkové specialisty/ky a sociální pracovníky/ce odborů nepojistných sociálních dávek (NSD) ÚP ČR (4. Q 2014), bude navázána užší spolupráce mezi ÚP ČR a obecními úřady pro práci s klienty. Aplikační propojení pro lepší spolupráci mezi ÚP ČR a obecními úřady – 3. Q 2014 (předběžně).

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: 2. polovina roku 2014

2. Vytvoření opatření řešící tuto problematiku (metodika či legislativní změny).

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: 1. polovina roku 2015

3. Aplikace metodiky či předložení návrhů do legislativního procesu.

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: 2. polovina roku 2015

Plnění opatření:

Koncepce prevence a řešení bezdomovectví stála na dostupnosti sociálního bydlení již od svého vzniku. S účinností zákona o sociálním bydlení se předpokládá (předpokládalo), že dojde i k úpravě jedné dávky na bydlení (tedy spojení dávky příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory a doplatku na bydlení ze systému dávek pomoci v hmotné nouzi). V oblasti řešení problematiky klientů bez přístřeší spolupracují prioritně sociální pracovníci Úřadu práce ČR se sociálními pracovníky obcí a k tomuto využívají sdílený dokument „Standardizovaný záznam sociálního pracovníka (dále jen „SZSP“). Tento SZSP jsou sociální pracovníci povinni vést ke každému klientovi. Údaje v tomto záznamu jsou sdílené sociálním pracovníkem Úřadu práce ČR, který má také editační přístup. SZSP je dokument využívaný v rámci sociální práce s klientem, která je zaměřena na řešení jeho nepříznivé sociální situace, kam spadá i problematika bydlení.

Minimální standard rozsahu sociální práce na Úřadu práce ČR v kontextu zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, řeší Instrukce MPSV č. 19/2016, účinná od 1. 1. 2017, včetně oblasti spolupráce mezi Úřadem práce ČR, obecními úřady a dalšími subjekty a způsobu jejich komunikace.

Inter a zejména multidisciplinární přístup při výkonu sociální práce ve prospěch klienta je však ze strany MPSV podporován v obecné rovině a prakticky také v rámci realizace projektů Systémová podpora sociální práce v obcích a Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II.

V rámci realizace aktivit obou projektů v roce 2017 a následujících získá MPSV postupně výstupy, které by měly přinést informace o přínosech, ale i překážkách multioborové spolupráce při řešení nepříznivé sociální situace klienta, ale také příklady dobré praxe k této činnosti sociálního pracovníka. V rámci prvně uvedeného projektu byl v roce 2017 také uskutečněn odborný workshop na téma spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů a Úřadu práce ČR, jehož výstupy byly zpracovány pro publikaci Zpravodaj sociální práce, která bude vydána v lednu 2018. Obdobné aktivity jsou realizovány i v projektu Podpora sociálního bydlení, který se rovněž zaměřuje na propojování činností sociálních pracovníků obcí, neziskových organizací, poskytovatelů sociálních služeb a úřadů práce. MPSV rovněž zajišťuje data z úřadů práce nutná pro koncepční a strategickou činnost obcí.

Dne 1. 6. 2017 nabyl účinnosti zákon č. 98/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, který má za cíl pomoci řešit obchod s chudobou a segregaci potřebných v sub standardních formách bydlení (ubytovnách, nebytových prostorách). Návrh podporuje sepětí příjemce dávky s obcí, podmiňuje výplatu dávek sociální prací a aktivitou při hledání vhodného, standardního bydlení. Zároveň prohlubuje spolupráci mezi Úřadem práce ČR a úřady obcí v přenesené působnosti při řešení bytové situace příjemců dávek, ale i dalších osob.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů. Podmínky nároku a výše nepojistných sociálních dávek jsou od počátku koncipovány bez rozdílu pohlaví osob. Ani tato úprava na tom nic nemění.

Stanovisko Mezirezortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.1.2o

5.1.2o Podpora obcí k vytváření plánů pro řešení sociálních potřeb občanů na území obce spojených s bydlením s využitím financování z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MV a MMR.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: V roce 2016 má vzniknout zákon o sociálním bydlení, který legislativně vymezí role jednotlivých aktérů v systému sociálního bydlení. Již při nastavování podpory z Evropských strukturálních a investičních fondů Evropské unie na programové období 2014 - 2020 je však třeba zajistit aktérům, a to zejm. obcím, přístup k finanční podpoře při zavádění nástrojů sociálního bydlení.

Kroky:

1. Zakomponování aktivit na podporu sociálního bydlení do příslušných operačních programů na období let 2014 – 2020.

Gestor: MPSV, MMR

Termín: 1. pol. 2014

2. Nastavení výzev pro obce v Investiční prioritě 2.1, 2.2 OPZ.

Gestor: MPSV, MMR

Termín: 2015

Plnění opatření:

Projekt MPSV „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ (registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003539) je realizován v rámci Operačního programu Zaměstnanost od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2020. V roce 2017 se uskutečnilo celkem sedm workshopů k tématům sociálního bydlení, kterých se zúčastnilo více než 260 zájemců z řad odborníků (zástupci obcí, neziskových organizací a dalších klíčových aktérů zabývajících se sociálním bydlením). Všem zájemcům byly poskytnuty informace a podklady od předních i zahraničních odborníků k tématům jako jsou role bytových družstev v sociálním bydlení, energetická chudoba, dopady nevyhovujícího bydlení na děti i k inovativním tématům jako jsou sociální realitní agentury či zahraniční dobrá praxe v sociálním bydlení v Nizozemsku a Finsku. Získané informace a náměty budou zástupci obcí aplikovat na lokální úrovni prostřednictvím vlastních dílčích projektů podpory sociálního bydlení. V rámci workshopu k energetické chudobě jim byly poskytnuty i konkrétní nástroje ke snížení energetické chudoby, které mohou využít na úrovni obcí. Série workshopů bude pokračovat i v dalším roce (viz též dále, plnění opatření 5.1.2p).

Dne 9. 9. 2016 byla vyhlášena výzva č. 03_16_128 "Pilotní ověření koncepce MPSV v oblasti sociální práce

a sociálního bydlení na úrovni obcí“ s alokací 215 mil Kč. Podpořeno bylo 28 projektů předložených obcemi v celkové výši 145 mil Kč. Výzva je zaměřena na ověření modelu výkonu sociální práce a podporu sociální práce na úrovni obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem a dále na ověření modelů sociálního bydlení na úrovni obcí v návaznosti na Koncepci sociálního bydlení ČR 2015 - 2025. Projekty s obdobnou obsahovou náplní byly v roce 2017 podpořeny také ve výzvě č. 03_15_008 s názvem Podpora procesů ve službách (průběžná výzva pro Hlavní město Prahu). Jedná se o projekty městských částí Praha 7 a Praha 14 v součtu za 17,5 mil. Kč.

K danému opatření lze využít projekty, resp. průběžné výstupy projektů přímého přidělení MPSV realizované v rámci výzvy č. 03_15_017 - Systémové projekty realizované MPSV a ÚMPOD (např.

Sociální bydlení - metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend, Systémová podpora sociální práce v obcích, Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II atd.).

Ve výzvách pro Koordinovaný přístup (výzva č. 03_15_026, 03_15_042 a 03_16_052) je jednou z dílčích aktivit propojování podpory v oblasti bydlení, zaměstnání, sociální práce prostřednictvím sociálního pracovníka, včetně vzniku a rozvoje nástrojů na podporu sociálního začleňování v této oblasti. Ve výzvách pro integrované nástroje č.03_16_048 a 03_16_049 je jednou z dílčích aktivit podpora v oblasti bydlení včetně vzniku a rozvoje nástrojů na podporu sociálního začleňování v této oblasti. V rámci č. 03_16_47 pro Komunitně vedený místní rozvoj je umožněna Místním akčním skupinám podpora aktivity zaměřené na rozvoj sociálního/dostupného/podporovaného/prostředního bydlení jako prevence prostorového vyloučení vzniku sociálně vyloučených lokalit a bezdomovectví. Výzva byla vyhlášena 29. 4. 2016 a je otevřená pro místní akční skupiny, které v návaznosti na ni vyhláší své výzvy v území.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.1.2p

5.1.2p Metodická podpora obcím při řešení nepříznivé sociální situace osob spojené s bydlením.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, MLP, ÚV

Termín: v návaznosti na zpracování Konceptce sociálního bydlení (III. Q 2014)

Plnění opatření:

Cílem projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ je zavedení a rozvoj systému sociálního bydlení v ČR a poskytování patřičné metodické podpory. Mezi klíčové aktivity projektu patří i příprava analýz a metodik důležitých pro přijetí systému sociálního bydlení. V rámci setkávání v roce 2017 byly účastníkům z řady obcí představeny projektové výzkumy, analýzy, poznatky a praktické zkušenosti. Tematicky byla setkávání zaměřena na aktuální řešení daných situací v rámci zavádění sociálního bydlení obcí a nejaktuálnějších témat, která tyto obce zajímají. Bylo to především představování modelů sociálního bydlení, jejich prostorové parametry, ukázky Lokálních koncepcí a jejich vytváření v praxi, monitoring podpořených osob a nejčastější úskalí a jejich řešení v této oblasti. V rámci setkávání byla též zprostředkována setkání se zástupci Generálního ředitelství Úřadu práce ČR, kde byly představeny změny, dobrá praxe a možnosti navazování spolupráce. Luděk Sýkora (PřF UK) představil Metodiku identifikace lokalit rezidenční segregace pro plánování a pořizování sociálního bydlení v obcích. V rámci každého setkání byly

řešeny potřeby obcí, jejich projektů, administrativní záležitosti a konkrétní dotazy a byl vždy vyhrazen prostor pro sdílení zkušeností z obcí. Obce byly zároveň průběžně informovány o změnách či poznacích v oblasti legislativy, či výzkumu. (Například ohledně evidence dat o klientech, právního ukotvení sociální práce ve smlouvě o sociálním bydlení.) Časté dotazy obcí byly průběžně evidovány a shromažďovány v takzvané „Kuchařce pro obce“, která zaznamenává nejčastější problémy. Metodickou a informační podporu MPSV poskytuje mimo jiné také prostřednictvím Kontaktního centra, které bylo vytvořeno v rámci projektu Podpora sociálního bydlení (KA07 – Zřízení a provoz Kontaktního centra) a bylo pro veřejnost otevřeno v říjnu r. 2017. Je určeno pro občany, neziskové organizace, obce a další zájemce, kteří hledají informace o sociálním bydlení, ale i poradenství, podporu, nebo pomoc. Ve své činnosti se v r. 2017 primárně zaměřovalo na metodickou podporu spolupracujících obcí k řešení sociálních potřeb svých občanů v oblasti bydlení, ale i sociální práce. MPSV v rámci projektu konzultovalo nejen analýzy obcí, kde mj. byly zohledňovány cílové skupiny definované touto koncepcí, ale zaměřovalo se i na lokální koncepce sociálního bydlení, které budou z analýz vycházet. MPSV kladlo důraz na to, aby byly podporovány veškeré cílové skupiny v nepříznivé sociální situaci, včetně osob bez domova. Mezi konkrétní doporučení, která jsou obcím předkládána, patří např. preference skutečného pobytu před retrospektivně hodnoceným trvalým pobytem. MPSV poskytlo též právní konzultace v možnostech zprostředkovaného pronájmu a konkrétních smluv pro poskytnutí bydlení soukromých či družstevních subjektů, kde zprostředkovatelem je obec, která rovněž zajišťuje potřebnou sociální práci s nájemníky. Podpora se nevztahuje pouze na osoby v sociálním bydlení, ale v rámci projektu obce získaly prostředky na činnost sociálních pracovníků. Díky personálnímu posílení sociálních pracovníků, umožněnému například prostřednictvím projektů ve výzvě OPZ č. 03_16_128 "Pilotní ověření koncepce MPSV v oblasti sociální práce a sociálního bydlení na úrovni obcí", došlo k rozšíření poskytované sociální práce jak ve statutárních městech, tak menších obcích, které dosud neměly vzhled do této oblasti. Byla navázána užší spolupráce s Úřadem práce ČR jak na úrovni Generálního ředitelství, tak na úrovni jednotlivých Krajských poboček Úřadu práce ČR a Kontaktních pracovišť Úřadu práce ČR. Zástupci spádových pracovišť spolupracujících obcí se zúčastnili společného jednání a byly jim poskytnuty informace související se sociálním bydlením. Důležitou činností je informování odborné, ale i široké veřejnosti o problematice a vývoji v oblasti sociálního bydlení, které se v roce 2017 uskutečnilo především prostřednictvím nového elektronického Zpravodaje.

Agentura pro sociální začleňování uspořádala ve dnech 20. - 21. listopadu 2017 ve spolupráci s Platformou pro sociální bydlení a FEANTSA konferenci „Inspirace pro sociální bydlení a řešení bytové nouze“, na které četní zahraniční hosté z Británie, Finska, Francie a USA prezentovali zkušenosti s programy typu Housing First a Rapid Re-Housing na úrovni metod sociální práce s klientem, fungování jednotlivých organizací, plánování a koordinace aktivit na místní úrovni

a při systémovém nastavení politik sociálního bydlení na národní úrovni. Prezentovány byly také zkušenosti s těmito aktivitami v České republice a aktuální možnosti financování projektů z národních a evropských zdrojů. Dále byl představen český překlad Evropské příručky Bydlení především.

Metodická podpora obcím v roce 2017 ze strany MMR spočívala ve vytvoření Metodiky identifikace tržního selhání v oblasti bydlení. Metodiku vytvořil Sociologický ústav AV ČR a ČVUT v Praze. Tento materiál je výsledkem řešení výzkumného projektu s názvem „Tržní selhání v kontextu sociálního bydlení jako služby obecného hospodářského zájmu“ programu OMEGA Technologické agentury ČR. Certifikace metodiky proběhla na MMR dne 18. 12. 2017.

Metodickou podporou MMR obcím je i podklad zpracovaný dodavatelem Ing. Martinem Krčkem, jež se týká veřejné podpory „Metodika posuzování, zda opatření zakládá veřejnou podporu a jsou naplněna všechna čtyři kritéria její existence, a to zejména zda dochází k ovlivnění obchodu mezi členskými státy, resp. zda činnost příjemce je čistě lokálního charakteru a o veřejnou podporu se nejedná“.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

3 Oblast sociálních služeb

Vícestupňový model sociálního začleňování lidí bez domova je v ČR založen především na aplikaci zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění souvisejících předpisů. Koncepce si proto za cíl v oblasti sociálních služeb vytyčila, že **sociální služby budou lépe reagovat na potřeby lidí bez domova** a osob ohrožených ztrátou bydlení v nepříznivých sociálních situacích spojených s bydlením. Zásadní pro prevenci a řešení bezdomovectví je **včasně a cílené působení sociální práce a funkční a kvalitní systém sociálních služeb**. **Dosavadní typologie cílových skupin** v rámci výše uvedeného zákona také nereflektovala širokou problematiku bezdomovectví.

Opatření 5.2.2a

5.2.2a Otevření některých stávajících sociálních služeb pro cílovou skupinu bezdomovců (chráněné bydlení, podpora samostatného bydlení, domovy se zvláštním režimem), např. otevření domovů se zvláštním režimem cílové skupině bezdomovců, kteří již nejsou schopni využívat klasické služby pro bezdomovce, např. azylový dům, nebo nemohou být dále umístěni ve zdravotnickém zařízení.

Viz Přílohy Konceptce

Gestor: MPSV

Termín: 2016

Plnění opatření:

Plnění tohoto opatření je spojeno s plněním opatření 5.1.2f. MPSV připravilo novelu zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, dne 13. března 2017 Vláda ČR rozhodla o odložení tohoto materiálu a dne 22. března 2017 bylo projednávání tohoto materiálu přerušeno a legislativní proces nebyl dokončen. V této novelizaci zákona o sociálních službách, bylo zamýšleno i otevření výše zmíněných služeb pro cílovou skupinu lidí bez domova. MPSV toto vnímá do budoucna jako důležitý prvek v systému sociální ochrany. MPSV je připraveno tento návrh podávat i do nové novely dle schváleného legislativního plánu Vlády ČR na rok 2018.

Stanovisko Meziřesortní pracovní skupiny:

S ohledem na schválený legislativní plán Vlády ČR na rok 2018 doporučujeme posun plnění opatření na 31. 12. 2019.

Meziřesortní pracovní skupina upozorňuje, že sociální služby jako např. chráněné bydlení, podpora samostatného bydlení, domovy se zvláštním režimem nebyly, v předchozím návrhu novely zákona o sociálních službách uvedeny.

Meziřesortní pracovní skupina dále doporučuje se zaměřit na specializované azylové domy („domovy se zvláštním režimem“). Je vhodné zaměřit se na rozvoj „mokrých“ azylových domů (wet house) pro specifické cílové skupiny (např. drogově závislí). V praxi není zájem ze strany uživatelů i profesionálů, aby docházelo k směšování běžného azylového domu a „mokrého“ azylového domu. V současné legislativní situaci je problém „mokrý“ domy realizovat, i vzhledem k úhradám a náročnosti materiálně-technického standardu. Z tohoto důvodu se jeví spíše vhodný samostatná služba, v rámci služeb prevence.

Opatření 5.2.2b

5.2.2b Přizpůsobení stávajících kapacit sociálních služeb pro krizové ubytování celých rodin podle identifikovaných místních potřeb.

Gestor: MPSV ve spolupráci se SMO ČR, obcemi, svazky obcí, kraji, poskytovateli sociálních služeb.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů. Vznik metodiky bude vázán na věcné řešení sociálního bydlení.

Plnění opatření:

Zmiňovaná novela zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů obsahovala i novou sociální službu - domov sociální péče (zahrnuje domov se zvláštním režimem), která rozšiřuje cílovou skupinu o okruh osob vedoucí rizikový způsob života. Doplnujeme, že současná právní úprava určitých druhů sociálních služeb osoby bez přístřeší nevyklučuje. Všechna navrhovaná opatření bylo zamýšleno řešit v novele zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, v prováděcích předpisech a doporučených postupech. MPSV je připraveno tento návrh podávat i do nové novely dle schváleného legislativního plánu Vlády ČR na rok 2018.

Opatření má snahu narovnávat přístup mužů a žen, respektive žen a celých rodin k sociální službě azylový dům. Zvyšuje se pravděpodobnost zachování stability rodinného prostředí, což vede k pozitivním ekonomickým dopadům na celé rodiny.

MPSV v rámci dotací ze státního rozpočtu, ale i prostředků z ESF financuje provoz sociálních služeb, služeb pro rodiny a seniory. Služby jsou mimo jiné zaměřeny na osoby ohrožené na trhu práce, ohrožené sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučené a jejich integraci. Cílem podpory jsou také rodiny, ať funkční, v rámci kterých je zájem působit preventivně a předcházet tak problémům, tak rodiny se zhoršenou situací, v rámci kterých je třeba řešit problémy (chudoba, nezaměstnanost, domácí násilí, náročnost péče, mezilidské vztahy, rodiny a senioři bez domova). V rámci dotačních titulů na podporu rodin a seniorů jsou podporovány neziskové organizace, které nabízejí aktivity směřující jak k obecnému zvyšování rodičovských kompetencí, tak k řešení konkrétních problémů skrze osvětu, vzdělávání či konkrétní právní, psychologické či sociální poradenství. V roce 2017 byla v rámci dotačního programu Rodina rozdělena částka přibližně 96,5 mil. Kč. Celkem bylo v dotačním řízení přijato 378 projektů, z toho 268 jich bylo podpořeno. Cílem dotačního programu je podpora služeb pro rodiny, které mají preventivní a podpůrný charakter. Služby mají posilovat rodičovské kompetence, zkvalitňovat rodinné vztahy, podporovat rodiny v péči o děti, jejich výchově a při sladování práce a rodiny. Cílem je poskytnout komplexní pomoc rodině jako celku (tj. širší rodině

včetně dětí a prarodičů) a posilovat význam rodiny pro společnost. Dotační řízení podporuje řadu specificky zaměřených organizací včetně podpory a práce s rodinami v tíživých sociálních situacích, zároveň slouží jako prevence před bezdomovectvím.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

S ohledem na schválený legislativní plán Vlády ČR na rok 2018 doporučujeme posun plnění opatření na 31. 12. 2019.

Opatření 5.2.2c

5.2.2c Podpora opatření vedoucích ke snížení prahu služeb sociální prevence (zejm. zmírňování vstupních podmínek pro uživatele).

Gestor: MPSV

Termín: 2015

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, Prováděcích vyhláškách a doporučených postupech.

Plnění opatření:

V roce 2017 MPSV připravilo novelizaci zákona o sociálních službách, kde byla i novelizace snížení prahu. MPSV toto vnímá do budoucna jako důležitý prvek v systému sociální ochrany. Legislativní proces ale nebyl dokončen. MPSV je připraveno návrh podávat i do nové novely dle schváleného legislativního plánu Vlády ČR na rok 2018.

Téma snížení prahů sociálních služeb pro lidi bez domova bylo předmětem série jednání na MPSV, která se uskutečnila v r. 2017. Jednání probíhala se zástupci participativních skupin lidí bez domova (zejm. ASLIDO, Chceme bydlet, Jako doma), zástupci významných poskytovatelů sociálních služeb (Naděje, Armáda spásy ČR, Charita ČR) a zástupců MPSV (odbor inspekce sociálních služeb a odbor sociálních služeb, sociální práce a sociálního začleňování). Zástupci participativních skupin lidí bez domova upozorňovali, kromě významné problematiky snížení prahů při vstupních podmínkách přijetí do sociální služby, zejména na otázky komunikace, zapojování uživatelů do služeb, nastavení služeb, otázku závislostí, snížení hierarchičnosti, prosazování participace, gender mainstreaming. Tato již realizovaná jednání pro všechny skupiny zúčastněných velmi podstatná a budou sloužit k další reflexi a zároveň i jako podnět k opětovným setkáním, plánovaným na rok 2018 i ve vztahu k plánované novele zákona o sociálních službách.

Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity se začala v r. 2017 zabývat řešením projektu „Žádoucí budoucnost a související faktory změny jako nástroje uplatnění konceptu recovery do individuálního plánování u obyvatel a obyvatelek azylových domů“. Projekt je zaměřen na koncept "žádoucí budoucnosti" (který přesahuje poněkud schematizující pojetí potřeb ve službách) a související faktory změny jako nástroj uplatnění konceptu recovery (zotavení) u obyvatel a obyvatelek azylových domů s akcentem na genderové dimenze daných konceptů. Aplikačním garantem je Sdružení azylových domů.

Stanovisko Mezirezortní pracovní skupiny:

S ohledem na schválený legislativní plán Vlády ČR na rok 2018 doporučujeme posun plnění opatření na 31. 12. 2019.

Mezirezortní pracovní skupina upozorňuje, že v návrhu novely zákona o sociálních službách je nutné konkretizovat snížení prahu při vstupních podmínkách pro klienty sociálních služeb. Nejvyšší práh je v současné době v první fázi kontaktu s uživatelem.

Opatření 5.2.2d

5.2.2d Doporučení k vytváření bezprahových kapacit pro zimní ubytování bezdomovců, které nebudou mít podobu provizorií, ale budou více využívat stávající jednoduchá ubytovací zařízení (i soukromá), která nejsou v zimní sezóně příliš využita, a to s podporou pro zajištění terénních služeb pro bezdomovce v těchto zařízeních ze strany poskytovatelů sociálních služeb a místní samosprávy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s obcemi, kraji, soukromými ubytovateli a poskytovateli sociálních služeb.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů. Vznik metodiky bude vázán na věcné řešení sociálního bydlení.

Plnění opatření:

V novele zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, v prováděcích předpisech a doporučených postupech bylo s opatřeními počítáno. MPSV je připraveno tento návrh podávat i do nové novely dle schváleného legislativního plánu Vlády ČR na rok 2018.

Výstupem projektu TB04MPSV001 s názvem „Využití kapacit zařízení poskytovatelů pobytových sociálních služeb z hlediska řešení potřeb jejich uživatelů“, který MPSV ukončilo v předchozím roce,

jsou materiály analytické a metodické povahy, které budou minimálně zčásti implementovány v gesci MPSV do praxe do r. 2019. Konkrétní způsob této implementace bude předmětem dalších jednání. Předpokládáme však, že bude navázán především na rozvíjení odbornosti a kvality u činností sociální práce a to nejen přímo v rámci poskytování soc. služeb, ale i na úrovni více koordinační, např. ve veřejné správě, tedy především na obecních úřadech. V dopadu spočívajícím v posílení dostupnosti odborných činností sociální práce lze spatřovat i plnění některých opatření strategických dokumentů MPSV, například Strategii sociálního začleňování 2015-2020 a Koncepce řešení problematiky a prevence vzniku bezdomovectví. Projekt byl financován Technologickou agenturou České republiky.

Stanovisko Meziřesortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno průběžně. Jeho plnění je navázáno i na novelizaci zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Meziřesortní pracovní skupina doporučuje zahájit a rozvíjet spolupráci s církvemi a církevními organizacemi za účelem posilování kapacit sociálních služeb a sociální práce.

Opatření 5.2.2e

5.2.2e Podporovat vzájemnou provázanost sociálních služeb a interdisciplinární přesah zejména v oblasti zdraví.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ.

Termín: 2015.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů.

Plnění opatření:

Realizace opatření je navázána na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů. Změny zákona byly zaměřeny i na vytvoření nové sociálně-zdravotní služby, pomocí které bude hrazena zdravotní péče v sociálních zařízeních pomocí úhrady za ošetrovací den (lůžko den) a sociální péče pomocí příspěvku na péči.

V r. 2017 byl realizován projekt Rozvoj služeb pro osoby bez domova pod střechou (financovaný z Operačního programu Zaměstnanost, prioritní osa OPZ: 2 Sociální začleňování a boj s chudobou, pod registračním číslem CZ.03.2.63/0.0/0.0/99_041/0002242.), jehož realizátorem je Sdružení azylových domů v ČR, z.s. V rámci tohoto projektu byla zhotovena

Ostravskou univerzitou, Fakultou sociálních studií, analýza Zdraví obyvatel azylových domů. Cílem výzkumu bylo především analyzovat a popsat vnímané působení bezdomovectví na zdraví obyvatel azylových domů, analyzovat a popsat vnímané působení prostředí azylového domu na zdraví jeho obyvatel a sestavit doporučení pro azylové domy vyplývající z výzkumného šetření. Cílů výzkumu bylo dosaženo pomocí kombinace kvalitativní a kvantitativní výzkumné strategie. Výzkumu se celkem zúčastnilo 221 obyvatel azylových domů. Zdraví je obyvateli azylových domů pojímáno značně holisticky s důrazem na propojenost psychického a fyzického zdraví. V rámci analýzy jsme mapovali přínosy i možné rozvojové oblasti ve vztahu mezi zdravím obyvatel azylových domů, situací bezdomovectví a pobytem v azylovém domě. Výzkumná zpráva poukazuje na to, že je zdraví v azylových domech velmi aktuálním tématem, kterému je třeba věnovat pozornost ze strany akademické veřejnosti i praktiků sociální práce.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

S ohledem na schválený legislativní plán Vlády ČR na rok 2018 doporučujeme posun plnění opatření na 31. 12. 2019.

Opatření 5.2.2f

5.2.2f V připravované úpravě systému sociálních služeb podporovat takové rozdělení druhů/činností sociálních služeb, které již nebude primárně zaměřeno na cílové skupiny, ale na potřeby uživatelů. Cílem je, aby žádná skupina včetně osob ohrožených ztrátou bydlení a bezdomovců (dle definice ETHOS) „nevypadla“ ze systému.

Gestor: MPSV

Termín: 2016.

Plnění opatření:

V roce 2017 MPSV připravilo novelizaci zákona o sociálních službách. V této novelizaci byl kladen důraz na přesnější vymezení pojmu „nepříznivá sociální situace“, kdy by tím pádem došlo k možnosti lepšího zacílení na možnosti cílové skupiny a jejich potřeb. MPSV toto vnímá do budoucna jako důležitý prvek v systému sociální ochrany. Legislativní proces ale nebyl dokončen. MPSV je připraveno návrh podávat i do nové novely dle schváleného legislativního plánu Vlády ČR na rok 2018.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

S ohledem na schválený legislativní plán Vlády ČR na rok 2018 doporučujeme posun plnění opatření na 31. 12. 2019.

Mezirezortní pracovní skupina upozorňuje, že stále zůstává atomizace druhů sociálních služeb. Klient prochází vstupním rozhovorem vždy (v nízkoprahovém denním centru, noclehárně, azylovém domě aj.), i když jsou sociální služby poskytovány u jednoho poskytovatele. Je to zbytečná zátěž pro klienta i poskytovatele.

4 Oblast přístupu ke zdravotní péči

Koncepce zdravotní péče o lidi bez domova se na základě usnesení vlády ze dne 28. srpna 2013 č. 666 stala součástí „Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020“. Vychází z dlouhodobého průzkumu a zkušeností v této oblasti. Její hlavní myšlenkou je dostupnost základní péče lidem bez domova. Vymezuje tři složky péče: **terénní, ambulantní a respitní péči**.

Problematika zdraví osob bez domova je **úzce spjatá se sociálními problémy. Dobrá spolupráce terénního pracovníka, sociálního pracovníka a zdravotníka je předpokladem úspěchu.** Ze zkušeností z terénu vyplývá, že **nízkoprahové ubytování pro nemocné osoby bez domova vede nejen ke zlepšení zdravotního stavu, ale také poskytuje prostor pro efektivní řešení sociálních problémů.**

Opatření 5.3.2a

5.3.2a Hledat varianty v zapojení zdravotních pojišťoven, krajů a obcí při mapování zdravotního stavu bezdomovců.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: průběžně (2014 – 2020)

Popis opatření: Dostupné poznatky o zdravotním stavu lidí bez domova existují v současné době především u poskytovatelů specializovaných sociálních služeb. Cílem opatření je nastavit systém, jehož aplikací bude možno zjišťovat a vyhodnocovat zdravotní stav lidí bez domova k dalšímu praktickému využití. Je nutno, aby se do tvorby tohoto systému zapojili všichni relevantní aktéři (vedle poskytovatelů sociálních služeb **zejména zdravotní pojišťovny, kraje a obce**).

Kroky:

1. Analýza současných legislativních a finančních nástrojů pro realizaci opatření a návrh postupu.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: září 2015

2. Otevření diskuse mezi MPSV, MZ, zástupci poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb (pro bezdomovce) a akademickou oblastí, nalezení konsensu realizace, vytvoření plánu, rozhodnutí o způsobu financování.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: září – prosinec 2015

2. Diskuse se zdravotními pojišťovnami a jejich seznámení s plánem mapování zdravotního stavu bezdomovců s cílem získat je pro realizaci.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: září – prosinec 2015

3. Seznámení krajů a obcí s rozšířenou působností s plánem mapování zdravotního stavu bezdomovců s cílem získat je pro realizaci.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: září – prosinec 2015

4. Vyhodnocení a formulace doporučení pro případné systémové změny.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: červen 2016

Plnění opatření:

V roce 2017 bylo z podnětu MPSV uskutečněno mimořádné jednání Mezirezortní pracovní skupiny pro prevenci a řešení problematiky bezdomovectví na pozvání rezortu MZ v jeho prostorách. Setkání se účastnili zástupci Všeobecné zdravotní pojišťovny, Svazu Zdravotních pojišťoven a odpovědní zástupci rezortu MZ. Za rezort MPSV byli pozváni zástupci sociálních kurátorů i odborníci z terénu, kteří poskytují sociální služby lidem bez domova. Společné jednání bylo uskutečněno

z důvodů hledání nejlepších společných cest v plnění opatření Konceptce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do r. 2020, kde v oblasti přístupu ke zdravotní péči jsou opatření ve společné gesci MPSV a MZ. Témata zdravotního stavu lidí bez domova spolu s dalšími závažnými sociálně-zdravotními problémy jsou pro rezort MPSV klíčová (např. doléčení v případě akutních i neakutních onemocnění atp.), velmi se často řeší ve velkých městech i v obcích. Účelem tohoto prvního společného setkání bylo hledat a nacházet společné cesty jak dál, případně aktualizovat některé kroky. Závěrem byly identifikovány hlavní problémy v oblasti zdravotní péče pro lidi bez domova: absence specializovaných služeb pro lidi bez domova (zubní lékaři, gynekologové, psychiatři); řešení problematiky vzdělávání lékařů a zdravotnického personálu; nedostatek lékařů pro lidi bez domova a přetíženost ambulancí, neboť vždy se řeší jen akutní problém, který se při dalším pobytu na ulici zákonitě opakuje; akutní nedostatek psychické a psychiatrické péče; nedostatek specializovaných pobytových služeb; malá průchodnost do služeb sociální péče; v Praze vznikají nové azylové domy, které ovšem nejsou pro lidi bez domova v tom nejubožejším stavu; příliš nefunguje řešení zdravotní situace nasmlouváním služeb z venku – homecare, pečovatelská služba (neboť vždy je problematické vyčleňovat v jednom zařízení část pro cílovou skupinu s odlišnými potřebami, dopomoci zdravotně-sociální péče); vznik lůžkových zařízení, součástí ošetrovna, přítomen zdravotnický personál, zařízení dokáže pracovat se závislými na alkoholu („wet house“), klienty se zdravotním handicapem a psychickými poruchami. Pobyt není pro klienta časově omezen.

Rezort MPSV v roce 2017 inicioval i další pracovní setkání s rezortem MZ k plnění opatření Konceptce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v oblasti přístupu ke zdravotní péči, k němuž došlo v závěru roku. Bylo dohodnuto, že se na počátku roku 2018 uskuteční schůzka na MZ s VZP, ÚZIS ČR a dalšími zdravotními pojišťovnami, MPSV (případně i s účastí zástupce velkých poskytovatelů služeb pro lidi bez domova – zajistí MPSV). MZ dohodne účast zástupce ÚZIS ČR, VZP a dalších zdravotních pojišťoven. Předmětem schůzky budou možnosti zjišťování informací o zdravotním stavu lidí bez domova s využitím signálních kódů pro jednotlivé diagnózy a možnost zvýšení úhrad za ošetření osob bez domova z důvodu vyšší administrativní náročnosti. Ke schůzce zatím z důvodu vytíženosti zástupců MZ nedošlo, je plánována na březen r. 2018.

MZ v rámci Zdraví 2020 vypracovalo Národní strategii ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí akční plán Zvýšení kvality, dostupnosti a efektivity následné, dlouhodobé a domácí péče a zároveň probíhala intenzivní jednání s MPSV ohledně tématu zdravotně sociálního pomezí (viz plnění bodu 5.2.2e). V roce 2017 MZ připravilo návrh nové metodiky následné a dlouhodobé péče, který bude projednáván pracovní skupinou Pro následnou a dlouhodobou zdravotní péči na MZ. Na konci tohoto procesu bude metodika vydána ve Věstníku MZ.

Výstupy obou aktivit nastaví rámec, ve kterém by měly být zřetelně dané možnosti zapojení jak zdravotních pojišťoven, tak krajů a obcí mimo jiné právě do problematiky mapování zdravotního stavu lidí bez domova.

Stanovisko Meziřesortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.3.2b

5.3.2b Hledat možnosti zabezpečení zdravotní péče v terénu včetně zapojení krajů a obcí a možnosti zapojení ze strany zdravotních pojišťoven; změna systému vykazování a administrace (péče v terénu pojišťovnam šetří velké množství finančních prostředků), zjištění možnosti legislativních úprav.

Gestor: MZ ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami a Meziřesortní pracovní skupinou.

Termín: Průběžně. Zahájit jednání s pojišťovnami do konce roku 2013.

Kroky:

1. MZ vyzve VZP ČR a SZP ČR, aby jmenovaly své zástupce do Meziřesortní pracovní skupiny.
2. MPSV, MZ ve spolupráci s Meziřesortní pracovní skupinou následně projednají se zástupci pojišťoven možnosti zabezpečení zdravotní péče v terénu.

Gestor: MZ ve spolupráci s MPSV

Termín: 2014

Plnění opatření:

Rezort MPSV v roce 2017 inicioval i další pracovní setkání s rezortem MZ k plnění opatření Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v oblasti přístupu ke zdravotní péči, k němuž došlo v závěru roku. Na plánované schůzce (viz výše u opatření 5.3.2a) bude domluven režim pravidelného setkávání účastníků, kteří se zároveň budou zabývat tématy dlouhodobého financování zdravotní péče v ordinacích určených lidem bez domova, jejich rozvoji a také možnostmi poskytování zdravotní péče v terénu; vznikne tak specializovaná pracovní skupina (jako podskupina Meziřesortní pracovní skupiny pro prevenci a řešení problematiky bezdomovectví).

MZ podpořilo v roce 2017 v rámci dotačního řízení Programu grantové podpory projekt organizace Naděje pod názvem „Zdravotní péče o bezdomovce“ ve výši 700 000 Kč. Jde o tradiční projekt s dlouholetou podporou, jehož cílem je zajistit dostupnost primární péče osobám bez přístřeší prostřednictvím ordinace praktického lékaře nedaleko Hlavním nádraží Praha, kde se soustřeďují lidé bez domova z celé České republiky. Část výkonů v ordinaci je možné hradit i prostřednictvím zdravotních pojišťoven. Je nutné hledat cesty, jak přivést kvalifikovanou zdravotní péči do terénu,

aby byly tyto snahy zcela v souladu s legislativou. Byla realizována setkání a jednání ohledně možnosti financování zdravotní péče pro osoby bez přístřeší s pracovníky zdravotních pojišťoven, MZ a Meziřezortní pracovní skupinou pro prevenci a řešení problematiky bezdomovectví.

Stanovisko Meziřezortní pracovní skupiny

Opatření je plněno částečně.

Je třeba hledat systémové řešení a následně řešení legislativní. Je nutno zajistit zdravotní a zdravotně-sociální péči přímo v terénu, pro lidi na ulici. Je naléhavé zajistit vícezdrojové financování. Meziřezortní pracovní skupina doporučuje zavést na Ministerstvu zdravotnictví specifický dotační titul. Je nutné řešit souvislost s výkonovou a kapitační platbou. Je velmi žádoucí přivést kvalifikovanou zdravotní péči do terénu, a to v souladu s legislativou. Je nutné zajistit, aby byla péče o člověka žijícího na ulici, který je propuštěn do „domácího“ ošetřování (návštěvní lékařská služba) jasně uhraditelná a zdravotníci ji vykonávali. Dále je nadmíru nezbytné zajistit zdravotně-sociální službu k pokrytí úkonů mimo systém zdravotních služeb pro chronicky nemocné lidi žijící na ulici. Pro tyto lidi je nutné zajistit možnost doléčování. V tomto smyslu chybí i síť praktických lékařů. Kromě toho je nutné řešit postavení cizinců v rámci poskytování zdravotní péče. Dalších jednání Meziřezortní pracovní skupiny k monitorování plnění opatření Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví do roku 2020 se bude účastnit i další zástupce za MZ z odboru dohledu nad zdravotním pojištěním.

Opatření 5.3.2c

5.3.2c Iniciovat jednání a hledat cestu k zapojení Ministerstva zdravotnictví, zdravotních pojišťoven, krajů a obcí o možnosti o fungování a spolufinancování ordinací pro lidi bez domova obsahující jejich specifické vymezení a alternativy v oblasti financování. Na základě situace v jednotlivých regionech a průzkumu stanovit potřebný počet ordinací na velikost regionu. (Ordinace neznamená, že zde bude sloužit každý den lékař, může se zde střídát praktický lékař s odborným, některé dny zde může sloužit registrovaná všeobecná sestra.)

Gestor: MZ ve spolupráci s obcemi a kraji a Meziřezortní pracovní skupinou.

Termín: do 31. 12. 2016

Kroky:

1. MZ provede ve spolupráci s VZP ČR, SZP ČR a Meziřezortní pracovní skupinou analýzu dostupnosti zdravotních služeb pro pojištěnce bez domova, a to s ohledem na časovou a místní dostupnost zdravotních služeb.

Gestor: MZ, VZP ČR, SZP ČR, Meziresortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. 2015

2. MZ bude v rámci svých dotačních programů podporovat modelovou ordinaci pro osoby bez domova v Praze.

Gestor: MZ, MPSV, Meziresortní pracovní skupina

Termín: Od 2015

Plnění opatření:

Rezort MPSV v roce 2017 inicioval pracovní setkání s rezortem MZ k plnění opatření Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v oblasti přístupu ke zdravotní péči, k němuž došlo v závěru roku. Na této schůzce bylo dohodnuto, že MZ v rámci přípravy projektu „ordinací pro chudé“ bude dále vyjednávat s krajskými orgány ohledně podpory zdravotních služeb určených osobám bez domova (aby se dostaly tyto služby do krajských sítí), MPSV přislíbilo, v případě zájmu ze strany MZ, případnou pomoc s vyjednáváním na KÚ.

MZ předložilo žádost o prodloužení termínu do roku 2016. V roce 2016 byl zpracován projektový námět, následně projektový záměr v rámci prioritní osy EF – Sociální začleňování a boj s chudobou. Předmětem projektu je zavedení vybudování a vybavení ordinací pro osoby bez domova a osoby nemajetné (osoby bezdomovectvím ohrožené). Projekt byl schválen PZ PROP 19. 10. 2016, nebyl však následně doporučen k realizaci. Projekt byl v průběhu roku 2017 přepracován a je připraven k předložení ke schválení PROP (únor 2018). Je zaměřen na vybudování nových, podporu a dovybavení stávajících ordinací pro osoby bez přístřeší a osoby ztrátou přístřeší ohrožené a zajištění podpory terénní a ambulantní zdravotní péče pro tyto osoby ve městech nad 100 tis. obyvatel. V rámci přípravy projektu v roce 2017 o projektu MZ informovalo zástupce krajů. Problematika osob bez přístřeší je dle sdělení krajských zástupců obsažena ve všech plánech střednědobého rozvoje krajů.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně (viz též stanovisko k opatření 5.3.2b).

Opatření 5.3.2d

5.3.2d Vytvoření krátkodobých nízkoprahových pobytových služeb pro lidi, kteří nemají možnost doléčení (např. po hospitalizaci či akutním onemocnění), se zvážením využití vícezdrojového financování.

Gestor: MPSV ve spolupráci s kraji a MZ

Termín: 2016.

Kroky:

MPSV se v současné době zabývá možnou implementací opatření do praxe. Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů. MZ zahájí jednání se SZP ČR a VZP ČR ohledně možností financování nízkoprahových služeb pro lidi, kteří nemají možnost doléčení.

Plnění opatření:

K uvedenému opatření se v průběhu roku 2017 sešli zástupci významných poskytovatelů sociálních služeb pro lidi bez domova, spolu se zástupci MPSV, aby MPSV poskytli mandát pro jednání s Asociací krajů, případně dalšími subjekty ve věci lidí bez domova, kteří potřebují domácí léčení, doléčování a zdravotní péči. MPSV byla ad hoc pracovní skupinou pro další jednání odsouhlasena varianta: Vyčlenění několika lůžek v rámci azylového domu pro uživatele, kteří potřebují dlouhodobější zdravotní péči na kraj a nastavit podmínky přes poskytování skrz „home care“ – odbornost 925 a vytvořit materiálně technický standard pro potřeby registrace a vyřešit otázku bezinfekčnosti (viz též opatření 5.3.2e). Materiálně technický standard bude navrhnout k využití i pro Výzvu 81 a 82 v rámci IROP. Při legislativní úpravě bude navrhováno vytvoření materiálně technického standardu a ideálně tuto potřebu vymezit v rámci sociální služby domov se zvláštním režimem – s dopadem na prováděcí předpisy ohledně plánování a na předpisy ohledně financování.

MPSV tuto problematiku vnímá jako velmi důležitou, legislativní proces však není dokončen. MPSV je připraveno podávat návrh i do nové novely dle schváleného legislativního plánu vlády ČR na rok 2018.

Realizace opatření je navázána na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů. MZ na přípravě novely zákona o sociálních službách aktivně spolupracovalo jako člen mezirezortní pracovní skupiny v rámci mezirezortního připomínkového řízení, zmíněný zákon by měla vláda dle dostupných dat projednávat v průběhu prvního pololetí 2018.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

S ohledem na schválený legislativní plán Vlády ČR na rok 2018 doporučujeme posun plnění opatření na 31. 12. 2019. Odkazujeme též na naše stanovisko k plnění opatření 5.3.2b.

Opatření 5.3.2e

5.3.2e Zjišťování základních sociálně-zdravotních potřeb bezdomovců, kteří nejsou schopni začlenění do obvyklého způsobu života mj. z důvodu nediagnostikovaných duševních poruch. Toto je podmínka pro důstojné zabezpečení uvedených potřeb a pro prevenci životních situací majících nepříznivý vliv na duševní zdraví i sociální začlenění osoby v budoucnu.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ, Meziresortní pracovní skupinou, poskytovateli sociálních a zdravotních služeb, kraji a obcemi.

Termín: 2015.

Popis opatření: Důležitou podmínkou úspěchu sociálního začlenění lidí bez domova je uspokojivá úroveň jejich zdravotního stavu. Zkušenosti poskytovatelů sociálních služeb prokazují vedle jiných onemocnění také významný podíl neidentifikovaných duševních poruch u cílové skupiny lidí bez domova. Ty jsou častou překážkou jakéhokoliv dalšího rozvoje osobnosti. Cílem tohoto opatření vytvořit podmínky pro zajištění péče o duševní zdraví pro bezdomovce na území celé ČR.

Kroky:

1. Analýza situace, včetně legislativy, využití dobrých zkušeností z ČR i zahraničí.

Gestor: MPSV, MZ, SMO, Zdravotní pojišťovny

Termín: září 2015

2. MPSV ve spolupráci s MZ navrhne program psychiatrického screeningu populace lidí bez domova zaměřený na nediagnostikované duševní poruchy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ, Meziresortní pracovní skupinou, poskytovateli sociálních a zdravotních služeb, kraji a obcemi.

Termín: 2016

3. Formulace návrhů na rozšíření zdravotní péče o lidi bez domova s duševními poruchami.

Gestor: MPSV, MZ, ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami a Meziresortní pracovní skupinou

Termín: od r. 2016

4. Pilotní ověření poskytování psychiatrické péče o lidi bez domova ve 3 – 4 krajských městech včetně Prahy.

Gestor: MZ ve spolupráci s MPSV, Meziresortní pracovní skupinou, poskytovateli sociálních a zdravotních služeb, kraji a obcemi.

Termín: 2017

5. Po vyhodnocení pilotních ověřování stanovit pravidla a metodiku odborných zdravotních služeb pro lidi bez domova.

Gestor: MZ ve spolupráci s MPSV, Meziresortní pracovní skupinou, poskytovateli sociálních a zdravotních služeb, kraji a obcemi.

Termín: 2018

Plnění opatření:

Jak je již uvedeno u plnění opatření 5.3.2a této Zprávy, v roce 2017 bylo realizováno z iniciativy MPSV mimořádné jednání členů Meziřezortní pracovní skupiny, které zajistilo MZ ve svých prostorách. Při tomto jednání byly identifikovány hlavní problémy v oblasti zdravotní péče pro lidi bez domova: absence specializovaných služeb pro lidi bez domova (zubní lékaři, gynekologové, psychiatři); řešení problematiky vzdělávání lékařů a zdravotnického personálu; nedostatek lékařů pro lidi bez domova a přetíženost ambulancí; vždy se řeší jen akutní problém, který se při dalším pobytu na ulici zákonitě opakuje; akutní nedostatek psychické a psychiatrické péče; nedostatek specializovaných pobytových služeb; malá průchodnost do služeb sociální péče; v Praze vznikají nové azylové domy, které ovšem nejsou pro lidi bez domova pro lidi s chronickým onemocněním, zdravotním postižením, s chronickým psychiatrickým onemocněním. Další společná jednání v oblasti přístupu ke zdravotní péči budou následovat v r. 2018.

Strategie reformy psychiatrické péče (dále „strategie“) byla schválena v říjnu 2013. Jejím základním posláním je zvýšit kvalitu života duševně nemocných. Reformu lze rozdělit do tří fází:

- I. Zahájení a zajištění podmínek (vypracování a schválení standardů a metodik) - již je realizováno.
- II. Realizace (přípraven vznik sítě Center duševního zdraví, podpora vzdělávání a zajištění financování akutních lůžek)
- III. Vyhodnocení a evaluace

Ustavuje se také platforma na vytvoření samostatného zákona o duševním zdraví (Mental Health Act), což je v rámci legislativy rovněž významný posun.

V rámci sociálních služeb v terénu působí týmy, které s lidmi bez domova pracují ve smyslu mapování jejich potřeb, posuzování funkčnosti a schopnosti žít v běžném prostředí. V případě detekování potřeby terénním týmem může v budoucnu dojít ke kontaktování Center duševního zdraví, která budou vznikat v rámci projektu „Podpora vzniku Center duševního zdraví“ a která budou disponovat odborníky v oblasti psychiatrie. Takovýchto center by v průběhu roku 2018 a dále mělo vzniknout na území ČR až 30, na kraj zhruba dvě.

Reforma péče o duševně nemocné prioritně necílí na lidi bez domova, nicméně práce multidisciplinárních terénních týmů zjednoduší detekovaným potřebným přístup k péči.

Stanovisko Meziřezortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně. S ohledem na schválený legislativní plán Vlády ČR na rok 2018 doporučujeme posun plnění opatření na 31. 12. 2019.

Opatření 5.3.2f

5.3.2f Osvěta a vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví (klíčová témata jsou, etický pohled na bezdomovce, sociální aspekty zdravotnické práce, práva pacientů atd.). Podpora výuky, která by odborně připravovala lékaře na setkání s bezdomovci a jejich zdravotními specifiky v rámci pregraduálního i postgraduálního vzdělávání, spolupráce s lékařskými fakultami, s vyššími odbornými školami zdravotnickými apod., zařazení témat do učebních osnov, Celoživotní vzdělávání zdravotnických pracovníků prostřednictvím „funkčních nebo certifikovaných kurzů“.

Gestor: MZ ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: 2015.

Kroky: Ministerstvo zdravotnictví prostřednictvím Odboru ošetrovatelství a nelékařských povolání zadalo na začátku roku 2014 vypracování vzdělávacího programu inovačního kurzu „Vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví – příprava na setkání s bezdomovci“ a zajištění nabídky tohoto inovačního kurzu pro zdravotnické pracovníky. Náplní programu bude informace o etickém pohledu na bezdomovce, sociálních aspektech zdravotnické práce, práva pacientů, finanční gramotnost, atd.

Plnění opatření:

Oblast vzdělávání lékařských pracovníků

V případě lékařů, zubních lékařů a farmaceutů platí, že pregraduální výchovu zajišťují vysoké školy na základě akreditace Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství a souhlasného stanoviska uznávacího orgánu, MZ pak pouze část postgraduálního vzdělávání, konkrétně specializační vzdělávání uvedených zdravotnických povolání (viz zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů). V materiálu uváděná vyhláška č. 187/2009 Sb. sice spadá do gesce MZ, nicméně touto vyhláškou byla implementována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací tak, aby v rámci všech členských států EU bylo zaručeno během pregraduální výuky splnění minimálních požadavků (konkrétně stanovených v čl. 24 citované směrnice), a to za účelem výkonu povolání a případného uznávání kvalifikací v rámci EU. V souladu s ustanovením § 79 odst. 1 písm. e) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vysokých školách“), MZ na základě vyhlášky č. 187/2009 Sb. vydává coby uznávací orgán pro případy studijních programů, jejichž absolvováním se bezprostředně naplňují odborné předpoklady pro výkon regulovaného povolání, stanovisko potvrzující, že absolventi daného studijního programu budou připraveni odpovídajícím způsobem k výkonu tohoto povolání. Rozhodnutí o akreditaci pregraduálních vzdělávacích programů vydává podle zákona o vysokých školách Národní akreditační

úřad pro vysoké školství. Za tvorbu studijních programů a zajišťování jejich kvality zodpovídají dle zákona o vysokých školách samotné vysoké školy.

MZ má již ve vzdělávacích programech jednotlivých oborů specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů stanovenou povinnost absolvovat teoretický kurz „Základy lékařské etiky, komunikace, managementu a legislativy“. Část tohoto teoretického kurzu je věnována právě oblasti etického chování a komunikace s pacientem. V rámci specializačního vzdělávání, které je primárně vzdělávání praktickým (tzn. uskutečňovaným z větší části přímo ve zdravotnických zařízeních, kde probíhají příslušné praktické výkony), se domníváme, že případné hlubší teoretické vzdělávání pro práci s etnickými menšinami a osobami ze sociálně vyloučených lokalit by mělo být spíše součástí pregraduální výuky zajišťované vysokými školami.

Vzdělávání zdravotnických i nezdravotnických pracovníků, v oblasti přístupu k osobám bez přístřeší a v dodržování právních předpisů upravujících přístup těchto osob ke zdravotním službám včetně zákazu diskriminace v souvislosti s plněním opatření „Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020“ v roce 2017, probíhalo prostřednictvím široké nabídky vzdělávacích akcí s tématy v kontextu uvedené problematiky. Do vzdělávání pracovníků byla zařazena výrazně i problematika prevence výskytu rizikových faktorů, protože prostředí extrémního sociálního vyloučení reálně souvisí s vyšší mírou rizikového chování spojeného s konzumací zdraví škodlivých látek, tj. tabáku, alkoholu, drog či nevhodné stravy způsobující obezitu.

Specializační vzdělávání (SV) – Základní modul u všech oborů SV:

Obsahem je problematika přístupu k osobám sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým a v dodržování právních předpisů upravujících přístup těchto osob ke zdravotním službám včetně zákazu diskriminace. Obsahem SV jsou podpůrné techniky ke zvládnutí pracovní zátěže, podpůrné techniky v komunikaci s agresivním pacientem, komunikace se zvláštními skupinami pacientů. Etický přístup k pacientům a jejich blízkým s ohledem na věk a charakter onemocnění. Identifikace faktorů ovlivňujících kvalitu života pacientů. Edukace pacientů a jiných osob. Specifika edukace dětí, seniorů, cizinců a zvláštních skupin nemocných. Tvorba edukačních materiálů. Zásady moderní prezentace. Problematika závislostí. Škodlivé užívání návykových látek a závislostí v ČR.

Vzdělávací akce (VA) - Problematika péče o cizince a specifická ošetrovatelská péče o příslušníky minoritních skupin:

Obsahem vzdělávání jsou specifika přímé ošetrovatelské péče u národnostních menšin žijících na území ČR s ohledem na jejich zdravotní, sociální, náboženské, kulturní a společenské odlišnosti. Etnické klima v české společnosti. Multikulturní/transkulturní ošetrovatelství, rozdíly v prožívání nemoci, vliv rodiny, systém hodnot, životní styl, hygienické návyky, fyzické charakteristiky a další specifika jednotlivých minoritních skupin.

Certifikované kurzy – Specifická ošetrovatelská péče o minoritní skupiny a cizince:

Obsahem vzdělávání je zavádění, poskytování a rozvíjení transkulturní ošetrovatelské péče ve zdravotnických zařízeních i v komunitní péči. Specifika ošetrovatelské péče u národnostních menšin žijících na území ČR (romská, muslimská, židovská, vietnamská, čínská, ukrajinská, ruská, mongolská) s ohledem na jejich zdravotní, sociální, kulturní a náboženské aspekty. Specifika zdravotní péče o zadržované cizince a žadatele o azyl v zařízeních pro cizince vzhledem k možným zdravotním rizikům.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně. Je třeba zaměřit edukaci i na lékaře, kteří již vykonávají praxi. Navrhujeme pořádat kurzy ve spolupráci s Českou lékařskou komorou a vydat informační letáky pro zaměstnance nemocnic.

Opatření 5.3.2g

5.3.2g Realizace vzdělávacích seminářů se zdravotnickou tematikou pro sociální pracovníky (pracovníci nízkoprahových služeb pro osoby bez domova, terénní pracovníci apod.). Podpora a rozvoj spolupráce s organizacemi, které pracují s touto skupinou (výměna dobré praxe a zkušeností v oblasti poskytování zdravotní péče). Zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ, s kraji, AKČR. **Termín:** Průběžně.

Kroky: Řešeno v návaznosti na opatření 5.3.2h

Plnění opatření:

V předcházejícím roce MZ připravilo dva semináře Zdravotní péče a zdravotní pojištění, kterého se zúčastnili terénní pracovníci (pracující v sociálně vyloučených lokalitách) a krajsí koordinátoři pro romské záležitosti. V roce 2017 byl rovněž zajištěn seminář, speciálně zaměřený na zdraví, zdravotní pojištění a na práci s osobami bez přístřeší, který je určen především pro pracovníky neziskových organizací, kteří poskytují sociální služby pro lidi bez domova (Naděje), a kteří pracují v terénu s osobami bez přístřeší. I když se ho nepodařilo z organizačních důvodů zrealizovat, MZ bude seminář realizovat v roce 2018 po domluvě s neziskovými organizacemi. Podařilo se také navázat spolupráci se Sekcí sociálních kurátorů Společnosti sociálních pracovníků ČR. I v tomto případě bylo jednáno o realizaci semináře přímo určeného pro sociální pracovníky - sociální kurátory, který se rovněž uskuteční v průběhu roku 2018.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.3.2h

5.3.2h Realizace společných odborných a vzdělávacích setkání pracovníků sociálních služeb a zdravotnických zařízení. Podpora a spolupráce partnerství různých subjektů v oblasti řešení problematiky bezdomovectví. Zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU a případné vytvoření mechanismů pro jejich financování.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ.

Termín: Průběžně.

Kroky: Odborná setkávání pracovníků sociálních služeb a zdravotnických zařízení jsou realizována zejména v pracovních skupinách, které sestavuje MPSV k různým tématům vztahujícím se ke zdravotně sociálnímu pomezí (například koordinace rehabilitace, dlouhodobá péče).

V oblasti vzdělávání je činný Fond dalšího vzdělávání (státní příspěvková organizace MPSV), který za tímto účelem realizuje různé projekty.

Případnou podporu opatření je možné taktéž zahrnout do výzev v rámci investiční priority 2.1 a 2.2 OPZ (vyhlášení výzev - do 1. pol. 2015).

Plnění opatření:

Na realizaci opatření je možné využít systémové projekty MPSV předkládané ve výzvě č. 03_15_017 - Systémové projekty realizované MPSV a ÚMPOD, a to pouze pro cílovou skupinu vymezenou výzvou (pracovníci v sociálních službách, sociální pracovníci, pracovníci obcí a krajů věnující se sociální nebo zdravotní problematice). Jedná se o podporovanou aktivitu typu "L". Ve výzvách pro Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám č. 03_15_026, č. 03_15_042 a č. 03_16_052 (výzva 52 je průběžná od roku 2017) lze pro plnění tohoto opatření využít jednu z aktivit směřujících na propojování oblastí sociální, zdravotní i zaměstnanosti.

Na podzim r. 2017 se konala již XV. Celostátní odborná konference sociálních kurátorů ve spolupráci s krajskými metodiky sociální prevence „Sociální práce s klienty vykazujícími neurotické a psychotické poruchy. Konference se, po zprostředkování MPSV, účastnil i zástupce MZ s příspěvkem na téma zdravotní péče pro lidi bez domova. Kromě jiného zde zazněly i příspěvky odborníků z Psychiatrické nemocnice Bohnice.

Zástupci MZ jsou členy Pracovní skupiny k monitorování plnění opatření Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví do roku 2020 (pracovní skupinu řídí MPSV). MZ se v roce 2017 zúčastnilo všech jednání pracovní skupiny.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.3.2ch

5.3.2ch Vyhodnocení využití Fondu evropské pomoci nejvíce deprivovaným osobám pro poskytování potravinové pomoci jako prevence podvýživy a zhoršeného zdravotního stavu.

Gestor: MPSV.

Termín: Průběžně.

Kroky:

V zájmu vyšší kvality a lepšího vypracování každého operačního programu a posouzení účinnosti a efektivity Fondu evropské pomoci nejvíce deprivovaným osobám (dále jen „FEAD“) pro poskytování potravinové a základní materiální pomoci budou vypracována předběžná a následná vyhodnocení (průběžné a závěrečné). Tato vyhodnocení budou založena na relevantních údajích a ve vhodných případech doplněna průzkumy prováděnými u nejchudších osob, jež čerpají pomoc z operačního programu. Pro účely průběžného a závěrečného vyhodnocení vypracuje Evropská komise metodiku. Při vyhodnocení FEAD a vypracování metodiky vyhodnocení bude zohledněna skutečnost, že pojem deprivace je značně složitý a vícerozměrný. Vyhodnocení budou rovněž respektovat soukromí konečných příjemců a budou prováděna takovým způsobem, aby nejchudší osoby nebyly stigmatizovány.

Vyhodnocení využití finančních prostředků z FEAD bylo v rámci implementace provedeno před schválením operačního programu ze strany Evropské komise (ex-ante evaluace), a to již v roce 2014. Z podnětu Evropské komise bude provedeno vyhodnocení v průběhu implementace FEAD (do 31. 12. 2018) a po ukončení operačního programu (do 31. 12. 2024). Pro vypracování vyhodnocení ze strany Komise provede členský stát vyhodnocení mezi příjemci pomoci, a to dle metodiky schválené Komisí (v roce 2017 a 2022).

Plnění opatření:

MPSV ve spolupráci s EK připravilo dotazník pro cílové skupiny specifického cíle II – Potravinová deprivace osob a domácností ve vážné sociální nouzi a specifického cíle III – Materiální deprivace osob a domácností ve vážné sociální nouzi, výsledkem je 3000 získaných dotazníků od finálních

příjemců. Probíhá vyhodnocování údajů, které bude sloužit mj. i nastavení dalších kroků implementace Operačního programu Potravinová a materiální pomoc. V průběhu roku 2017 byl navýšen rozpočet projektu Potravinová a materiální pomoc nejchudším osobám II (dále jen PoMPo II), který realizuje odbor 35, a to více než na dvojnásobek z původních cca 103 mil. Kč na 238 mil. Kč. Díky tomu bylo možno zapojit větší počet partnerských organizací, navýšit objem pomoci a rozšířit sortiment. K potravinám, u nichž je pečlivě sledována kvalita, a hygienickým potřebám přibýly potřeby pro domácnost a textil. Zejména ten je využíván osobami bez domova, jedná se o spodní prádlo, zimní doplňky a další typy, které nejsou příliš dostupné ve sbírkách pořádaných NNO. Z uvedeného projektu bylo podpořeno 60 tisíc unikátních osob v potravinové a přibližně stejný počet v oblasti materiální pomoci. Řada osob pomoci využívá opakovaně.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

5 Oblast informovanosti, zapojení a spolupráce

Základ efektivního řešení bezdomovectví spočívá **v porozumění problematice a ve znalosti o možnostech jejího řešení.** Problematika bezdomovectví je však v ČR poznamenána **poznatkovým deficitem**, a to jak na straně veřejnosti, tak u tvůrců politik. Chybí přesnější empirické poznatky, které umožňují efektivní tvorbu a realizaci veřejných politik zaměřených na její řešení a prevenci. Fakt, že údaje o bezdomovcích nejsou detailněji známy, **znesnadňuje také mezinárodní srovnání.** Problémem je také **popírání existence problému** z důvodu nedostatečné informovanosti o jeho existenci.

Mezi cíle, které Koncepce v oblasti informovanosti stanovuje, patří vyhodnocení **vytvoření provázaného informačního systému**, který bude splňovat podmínky pro statistiku, evidenci, komunikaci, mobilitu bezdomovců i využívání sociálních služeb. Dále koncepce jako důležitý cíl stanoví aplikaci **evidence-based policy** a spolupráci resortů/útvárů/úrovní veřejné správy při tvorbě politik vedoucích k prevenci a řešení bezdomovectví. V neposlední řadě je velmi důležité zavést účinný systém **primární prevence** prostřednictvím **vzdělávání a osvěty.**

Opatření 5.4.2a

5.4.2a Analýza stávajících informačních systémů užívaných v práci s bezdomovci a v sociálních službách s cílem dosáhnout co největší komplexnosti a provázanosti a zavedení optimálního

informačního systému na obcích s rozšířenou působností (se zvážením využití podpory z fondů EU a spolupráce s vysokými školami).

- Definice klíčových hodnot, které budou v rámci informačního systému sledovány, a to v souladu se zákonem o zpracování osobních údajů a dalšími zvláštními předpisy.

- Nastavení pravidel, jak a kdo do informačního systému bude zadávat klíčové hodnoty a nahlížet, a to v souladu se zákonem o zpracování osobních údajů a dalšími zvláštními předpisy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MV, Meziresortní pracovní skupinou pro prevenci a řešení problematiky bezdomovectví, Agenturou pro sociální začleňování, obcemi a kraji.

Termín: 2015.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhláškách a doporučených postupech k vykazování dat.

Plnění opatření:

V rámci systémového projektu Podpora procesů v sociálních službách byla realizována veřejná zakázka Informační systém pro periodické sledování vybraných sociálních jevů na republikové úrovni, který je dostupný na webu především pro sociální pracovníky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a sociální pracovníky krajských úřadů. Tento systém byl v průběhu roku 2017 podroben aktualizaci. Závěrečná aktualizace celého softwaru má být provedena koncem roku 2019.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny

Navrhujeme posun plnění opatření do 31. 12. 2019.

Odkazujeme též na stanovisko Meziresortní pracovní skupiny k plnění opatření 5.1.2c.

Opatření 5.4.2b

5.4.2b Vyhodnocení možnosti využití *Modelu mapy pro sledování sociálních jevů, které souvisí se sociálním ohrožením nebo vyloučením* jako výstupu individuálního projektu MPSV Podpora procesů v sociálních službách.

Gestor: MPSV.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Vyvinutí softwaru pro sledování sociálních jevů (GIS, MIS).

Gestor: MPSV

Termín: Do konce roku 2014

2. Analýza využitelnosti GIS a MIS map v prevenci a řešení bezdomovectví.

Gestor: MPSV

Termín: 2015

Plnění opatření:

Plnění tohoto opatření souvisí úzce na realizaci opatření 5.4.2a. V rámci systémového projektu Podpora procesů v sociálních službách byla realizována veřejná zakázka Informační systém pro periodické sledování vybraných sociálních jevů na republikové úrovni. Tento systém byl v průběhu roku 2017 podroben aktualizaci. Software má být dohotoven koncem roku 2019.

Stanovisko Mezirezortní pracovní skupiny:

Navrhujeme posun plnění opatření do 31. 12. 2019.

Odkazujeme též na stanovisko Mezirezortní pracovní skupiny k plnění opatření 5.1.2c.

Opatření 5.4.2d

5.4.2d Vyhodnocování existujících zahraničních i domácích výzkumů v oblasti bezdomovectví a jejich aplikace do politik ČR. Realizace a financování výzkumů zaměřených na získání chybějících klíčových dat o bezdomovectví se zvažím spolupráce s vysokými školami. Spolupráce se zahraničními partnery v oblasti získávání, vyhodnocování a aplikace dat a nástrojů při zvažím možnosti financování vybraných opatření z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s VÚPSV, Sociologickým ústavem, ÚV.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: Zásadní bariérou pro řešení problematiky bezdomovectví je nedostatek relevantních dat o problematice bezdomovectví. Problémem je dostupnost informací o bezdomovcích dle ETHOS, o fungování existujících služeb, jejich financování a dostupnosti, absence hodnocení dosavadních politik ve vztahu k bezdomovectví. Pro tvorbu efektivních politik v oblasti prevence a řešení bezdomovectví je zásadní systematické, pravidelné a dlouhodobé sledování dat o osobách dle ETHOS v rámci ČR. V současnosti jsou důležitým zdrojem informací dosud málo prozkoumané zahraniční zdroje. Potřebné je též získávání dat srovnatelných v rámci EU (státy, které používají definici ETHOS).

Kroky:

1. Zadání a vypracování analýzy zaměřené na vyhodnocení existujících a chybějících dat (VÚPSV).

Gestor: MPSV ve spolupráci s VÚPSV a Mezirezortní pracovní skupinou

2. Nastavení spolupráce VÚPSV a Mezirezortní pracovní skupiny, vzájemné pravidelné setkávání nad průběžnými výstupy analýzy, plánování dalšího postupu.

Gestor: MPSV ve spolupráci s VÚPSV a Mezirezortní pracovní skupinou

3. V rámci pravidelných setkání Meziresortní skupiny vyhodnocování potřeb realizace analýz/výzkumů zaměřených na doplnění chybějících dat a pořádání výzkumných konferencí, financovaných z OPZ.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Plnění opatření:

Realizátorem projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ (registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003539), který probíhá v rámci Operačního programu Zaměstnanost od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2020, je MPSV. Po celý rok 2017 aktivní spolupráce s pěti zahraničními organizacemi – Jutphaas Wonen (Nizozemsko), Y-Säätiö (Finsko), Motherwell and Wishaw Citizens Advice Bureau (Skotsko), Housing Europe (Belgie) a Verein Wohnen (Rakousko). Probíhala s nimi pravidelná komunikace ohledně organizace a přípravy programu zahraničních studijních cest. Poznatky z cest byly zpracovávány do uceleného výstupu, který byl prezentován v srpnu 2017.

V březnu 2017 byli zástupci projektu pozváni do Bruselu na konferenci pořádanou partnerskou organizací Housing Europe. Tématem konference byla energetická chudoba a sociální a dostupné bydlení. První den byl věnován mezinárodnímu panelu Getting our homes future ready: Essential skills and inovative solutions needed for a fair energy transition, která se věnovala tématu energetické chudoby a snižování energetické náročnosti zejména v sociálním bydlení. Proběhla i mezinárodní pracovní skupina Housing Europe, která se věnovala finančním a sociálním aspektům sociálního bydlení a novým evropským projektům, které jsou v současnosti v oblasti sociálního bydlení realizovány. Navazovalo zasedání Housing Europe Observatory, které vyhodnocovalo činnost Housing Europe, úspěšnost předešlých projektů, provedlo výhled do budoucna a představilo zprávu o stavu v sociálním bydlení. Tato konference přinesla MPSV kvalitní přehled o nových projektech a nových trendech v oblasti sociálního bydlení v Evropě a především došlo k navázání dalších důležitých kontaktů se zahraničními odborníky. Na základě těchto kontaktů byl projekt Podpora sociálního bydlení přizván k účasti v soutěži organizace FEANTSA, Ending Homelessness Awards 2017, kam byl přihlášen na konci června 2017. Dále byl navázán kontakt s organizátory iniciativy Housing First Hub, která si dává za cíl sdílet informace v oblasti sociálního bydlení, s důrazem především na Housing First, v rámci evropských projektů a institucí. V současnosti probíhá jednání o tom, jak by spolupráce s MPSV měla vypadat, a jak bychom se mohli zapojit. V listopadu 2017 se konalo zasedání ad hoc pracovní skupiny Housing Europe subjektů ze střední a východní Evropy, které se věnovalo sociálnímu bydlení a jeho podobám v tomto regionu.

V rámci projektu proběhla série sedmi workshopů k tématům sociálního bydlení, kterých se zúčastnilo 262 účastníků z řad zástupců obcí, neziskových organizací a dalších klíčových aktérů zabývajících se sociálním bydlením. Obce získaly informace a podklady od předních (i zahraničních) odborníků k tématům jako jsou role bytových družstev v sociálním bydlení, energetická chudoba, dopady nevyhovujícího bydlení na děti i k inovativním tématům jako jsou sociální realitní agentury či zahraniční dobrá praxe v sociálním bydlení v Nizozemsku a Finsku (viz též plnění opatření 5.1.2o). Získané informace a náměty budou zástupci obcí aplikovat na lokální úrovni prostřednictvím vlastních dílčích projektů podpory sociálního bydlení. V rámci workshopu k energetické chudobě jim byly poskytnuty i konkrétní nástroje ke snížení energetické chudoby, které mohou využít na úrovni obcí. Série workshopů bude pokračovat i v dalším roce.

Na realizaci opatření je možné využít systémové projekty MPSV předkládané ve výzvě č. 03_15_017 - Systémové projekty realizované MPSV a Úřadem pro mezinárodně právní ochranu dětí.

Ve výzvě č. 03_15_124 „Podpora inovačního prostředí“ je realizován projekt znalostní platformy "Posílení znalostní základny samospráv pro snižování a ukončování bezdomovectví". V projektu budou mapovány a vyhodnocovány existující přístupy k ukončování bezdomovství a bude vyvinut veřejně dostupný registr realizovaných programů. Registr umožní srovnání programů podle výsledků - tj. podle jejich efektivity v ukončování bezdomovectví. Prostřednictvím spolupráce se zahraničními experty budou do ČR přenášeny zkušenosti s programy a know-how z Evropy a USA. V projektu ve spolupráci se samosprávami vznikne metodická pomůcka pro obce a města se sebehodnotícím dotazníkem a přehledem doporučených nástrojů, na základě kterého obce a města budou mít možnost vyhodnotit situaci a vybrat nejvhodnější nástroj (nebo jejich kombinaci) k ukončování bezdomovectví na jejich území. Projekt je realizován od května 2017.

Na konci r. 2017 byla pro MPSV vypracována průběžná zpráva „Srovnání nákladů na bydlení v azylových domech a v bytech systému sociálního bydlení“, jejímž cílem je poskytnutí srovnatelných ukazatelů nákladnosti bydlení v azylovém domě a v bytě začleněného do systému sociálního bydlení. Fakultou architektury ČVUT, byla zpracována metodika „Sociální bydlení - příprava projektů“, která byla zpracována v rámci řešení projektu „Modely sociálního bydlení, jejich prostorové parametry a kvalitativní kritéria“ s finanční podporou Technologické agentury ČR prostřednictvím Programu na podporu aplikovaného společenského výzkumu a experimentálního vývoje OMEGA.

V rámci projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“, realizovaného v rámci Operačního programu Zaměstnanost od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2020, bylo koncem roku zpracováno „Pilotní ověření Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace v obcích ČR“ v obcích ČR. Pro tyto obce byly zpracovány mapy a seznamy, které se na základě aplikace Metodiky jeví jako vhodné pro umístění sociálního bydlení s cílem podporovat sociální

začleňování, sociální mix a interakce mezi různými sociálními skupinami na úrovni obcí, jakožto odstraňovat a předcházet nežádoucí segregaci marginalizovaných skupin obyvatelstva na úrovni obcí. Cílem úkolu je prostřednictvím analýz realizovat pilotní ověření „Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace“ (Sýkora a kol. 2015a), identifikovat lokality rezidenční segregace a doporučit lokality vhodné pro umístění sociálního bydlení v deseti obcích ČR specifikovaných MPSV ČR. Toto pilotní ověření bylo zpracováno prof. RNDr. L. Sýkorou, PhD., z Přírodovědecké fakulty UK Praha. V prvním pololetí r. 2017 byl vydán Úřadem vlády ČR český překlad publikace „Housing First Europe Guide“, který vznikl ve spolupráci s městem Brnem a Platformou pro sociální bydlení připravován. Publikace je k dispozici dostupná i na internetových stránkách ASZ.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.4.2e

5.4.2e Šíření informací a dobré praxe o řešení problematiky bezdomovectví mezi tvůrci sociálních politik na všech úrovních správy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, MV, Agenturou pro sociální začleňování, SMO ČR, AK ČR, Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešeno v návaznosti na 5.4.2i (viz níže).

Plnění opatření:

V rámci projektu s číslem: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003539 „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ v Klíčové aktivitě 04 Podpory sociální práce v oblasti sociálního bydlení na obcích probíhá příprava metodiky „Sociální práce v sociálním bydlení“, jejímž cílem je připravit sociálním pracovníkům na obcích nástroj, který jim umožní poskytnout podporu i v těch případech klientů a rodin, kde zatím chyběla možnost významným způsobem nepříznivou sociální situaci řešit. Dále metodika představí, jak posuzovat intenzitu bytové nouze a jak postupovat, aby intervence byla úspěšná. Metodika se zaměřuje zejména na roli obcí v sociálním bydlení, procesy práce s klientem, oblasti podpory klientů (jako například podpora při hledání zaměstnání, uplatnění sociálního zabezpečení či podpora při jednání na úřadech), specifika práce, situací a dilemat s vybranými cílovými skupinami (s možnostmi jejich řešení) a v neposlední řadě se zaměřuje na spolupráci s dalšími subjekty, čímž se myslí interdisciplinární i multidisciplinární spolupráce dle individuálních potřeb klientů. V současné době probíhá připomínkování a kompletování jednotlivých kapitol, vydání metodiky po konzultacích s dalšími

odborníky se předpokládá do července roku 2018. V rámci hlavní Expertní skupiny, jež se zaměřuje na sociální práci v sociálním bydlení a je složená z 23 členů, mezi které patří zástupci organizací, institucí státní i krajské správy, zástupci nevládních neziskových organizací (za poskytovatele sociálních služeb), ale i představitelé akademické sféry, došlo v roce 2017 ke dvěma tematickým setkáním. První setkání proběhlo v květnu a cílem setkání bylo představení hodnocení bytové nouze z pohledu Platformy pro sociální bydlení a hodnocení bytové nouze z pohledu Magistrátu města Ostravy. Druhé setkání, v říjnu roku 2017, bylo zaměřené na prezentaci a diskuzi obsahu připravované již zmiňované metodiky „Sociální práce v sociálním bydlení“.

Zástupci a zástupkyně MPSV se v roce 2017 účastnili několika desítek akcí, které byly zacíleny na téma sociálního bydlení a sociálního začleňování. Tyto aktivity byly realizovány jednak veřejnou správou, obcemi nebo neziskovými organizacemi. Nejčastější formou byly konference, kulaté stoly a semináře.

Úřad vlády – Agentura pro sociální začleňování vydala ve spolupráci s Platformou pro sociální bydlení a městem Brnem český překlad publikace „Evropská příručka Bydlení především“, která je šířena v elektronické a papírové podobě.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.4.2f

5.4.2f Sociální začleňování bezdomovců s podporou podnikatelského sektoru (podpora sociálního podnikání zaměřeného na bezdomovce nebo osoby ohrožené ztrátou bydlení, programy zaměstnávání cílové skupiny, veřejně prospěšné činnosti podniků) a zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU a případné vytvoření mechanismů pro jejich financování.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MPO, podnikatelskými subjekty a zaměstnavateli.

Termín: od 1. pol. roku 2014.

Kroky:

1. Při realizaci aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen „APZ“) reflektovat bezdomovectví jako sociální znevýhodnění vedoucí k sociálnímu vyloučení či ohrožení sociálním znevýhodněním. Ad Podpora sociálního podnikání zaměřená na bezdomovce a osoby ohrožené bezdomovectvím: Na úseku politiky zaměstnanosti je rozhodná podpora zejména konkrétních znevýhodněných osob, nikoliv podnikatelských subjektů, a v zásadě i v případě možné podpory sociální ekonomiky (spíše na bázi účelně vytvářených pracovních míst) bude probíhat v rámci podpory znevýhodněných osob prostřednictvím nástrojů APZ, tedy dle výše uvedeného bodu.

Gestor: MPSV

Termín: průběžně

2. Podpora sociálního podnikání bude řešena prostřednictvím OPZ (investiční priority 2.1, specifický cíl 2 - rozvoj sektoru sociální ekonomiky). Bezdomovci jsou v současném období jednou z cílových skupin, na kterou mohou být zaměřeny podniky v rámci podpory sociálního (integračního) podnikání. V OPZ je předpoklad, že budou opět explicitně uvedeni ve vyhlašovaných výzvách jako cílová skupina pro tento typ projektů.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MPO, podnikatelskými subjekty a zaměstnavateli

Termín: V roce 2014 proběhne příprava výzev, předpokládaný termín vyhlášení 1. pol. roku 2015.

Plnění opatření:

V současné době MPSV ani GŘ ÚP nerealizuje program či projekt, jehož cílovou skupinou by byli pouze lidé bez domova, nicméně tato skupina osob se může mnoha projektů účastnit na základě jiného znevýhodnění, které často s bezdomovectvím úzce souvisí (např. dlouhodobá nezaměstnanost). Úřady práce spolupracují se sociálními podniky v rámci APZ při umisťování např. dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů o zaměstnání.

Program Restart@Siemens spolu s nevládními organizacemi vybírá jednotlivce, kteří chtějí pracovat a mají odpovídající schopnosti i vzdělání. Následně dotyčným vybírá nebo nově vytváří pracovní pozice, poskytuje roční zaměstnaneckou smlouvu a zajišťuje ubytování. Nabízí rovněž zázemí v podobě podpůrných skupin dobrovolníků k hladšímu procesu socializace. Expertní týmy pomáhají s formálními a odbornými záležitostmi. Pokud se pracovníci v programu osvědčí, může se jejich roční smlouva prodloužit na dobu neurčitou. Program běží pod záštitou ministryně práce a sociálních věcí, jeho partnery jsou neziskové organizace Armáda spásy, Charita ČR a Naděje. Tento projekt je vzorovým příkladem kvalitní společenské odpovědnosti firem. Přehled registrovaných sociálních podniků je uveden v rejstříku www.ceske-socialni-podnikani.cz.

MPSV připravilo projekt registrační číslo CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_016/0006098 „Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje!“ k zachování aktivit na podporu sociálního podnikání. Projekt byl zahájen na konci roku 2016. V rámci projektu jsou poskytovány v jednotlivých regionech ČR bezplatné konzultace a stáže v sociálních podnicích pro zájemce o sociální podnikání. V projektu bude zapojeno až 20 lokálních konzultantů, zkušených sociálních podnikatelů, kteří poskytnou informace o sociálním podnikání, zprostředkují kontakty se stakeholdery a dobrou praxi. V rámci projektu budou rovněž realizovány skupinové kurzy s nejrůznějším zaměřením (zahájení podnikání, příprava podnikatelského plánu apod.). Z hlediska osvětové činnosti budou v rámci projektu rozšiřovány webové stránky www.ceske-socialni-podnikani.cz, které fungovaly i po skončení předchozího projektu a stále přinášejí aktuální informace z oblasti sociálního podnikání. Dále budou v rámci projektu realizovány

mezinárodní aktivity (tematické sítě, konference). V červnu 2016 byla vyhlášena druhá výzva č. 03_16_067 Podpora sociálního podnikání Operačního programu Zaměstnanost (OPZ), která byla opět zaměřena na podporu vzniku a rozvoje nových sociálně podnikatelských aktivit.

V rámci prioritní osy 1 Evropského sociálního fondu, Investiční priority (IP) 1.1 OPZ, byla v září 2017 vyhlášena výzva č. 03_17_075 na podporu zaměstnanosti osob znevýhodněných na trhu práce. Mezi cílovými skupinami projektů podpořených v této výzvě jsou např. osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody, osoby opouštějící institucionální zařízení, osoby dlouhodobě nezaměstnané, osoby ohrožené závislostmi, tzn. skupiny, u nichž je zvýšené riziko bezdomovectví.

Sociální podnikání je podpořeno i v rámci Investiční priority 2.3. „Strategie komunitně vedeného místního rozvoje“, Specifický cíl 2.3.1 – „Zvýšit zapojení lokálních aktérů do řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování ve venkovských oblastech“.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Podpora sociálního podnikání zaměřená na lidi bez domova a osoby ohrožené bezdomovectvím z OP Z je komplikována nastavením některých výzev či jejich hodnocení - zejm. se jedná o nároky kladené na finanční plán a požadavek hodnotitelů prokázat předem nasmlouvané zakázky v rozsahu nesplnitelném pro žadatele (podmínka není obsažena ve výzvě, projevuje se v hodnocení) a dále požadavek výzvy, aby cílová skupina byla zapojena už do vzniku a tvorby sociálního podniku.

Opatření 5.4.2g

5.4.2g Podpora vzdělávacích programů a projektů realizovaných v rámci základních škol zaměřených na problematiku bezdomovectví (zařazení informací do výuky o tom, co je to bezdomovectví, jak vzniká, kdo je bezdomovec, prevence).

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV, Meziresortní pracovní skupinou a SMO ČR.

Termín: 2015.

Kroky: Rámcový vzdělávací plán základního vzdělávání (RVP ZV) v současnosti obsahuje problematiku, která zahrnuje problematiku prevence bezdomovectví v částech věnovaných rozvoji aktivního občanství, finanční gramotnosti a sociálního citění, nicméně je vhodné posoudit její aktuálnost po přijetí Koncepte bezdomovectví.

V roce 2015 dojde k aktualizaci dlouhodobého záměru regionálního školství a v návaznosti na to se otevře prostor pro hlubší revizi kurikula (RVP).

Plnění opatření:

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zavedl do školského vzdělávacího systému i pro oblast

středních škol dvojstupňové kurikulum. Rámcové vzdělávací programy (RVP) stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví. Již současné RVP nehovoří o „předmětech“, ale zavádějí vzdělávací oblasti – pro střední odborné školy uvádějí konkrétně vzdělávací oblast: • Jazykové vzdělávání a komunikace; • Společenskovední vzdělávání; • Přírodovědné vzdělávání; • Matematické vzdělávání; • Estetické vzdělávání; • Vzdělávání pro zdraví; • Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích; • Odborné vzdělávání (odborné obsahové okruhy).

Školní vzdělávací program (ŠVP) musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem; obsah vzdělávání může být ve školním vzdělávacím programu uspořádán do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva (například modulů). Metody výuky (včetně alternativních metod), kterými jsou na jednotlivých školách konkrétní cíle stanovené RVP použity, jsou plně v kompetenci ředitele školy a jsou kodifikovány až v ŠVP.

Problematika bezdomovectví je obsažena v RVP ZV ve vzdělávacím oboru Výchova k občanství. Jedná se především o následující očekávané výstupy:

VO-9-1-06 Žák zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu.

VO-9-1-08 Žák objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám.

VO-9-5-05 Žák objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu.

Aktuálně dochází k postupné hlubší revizi RVP ZV, kdy bude zvážen i obsah týkající se bezdomovectví a posouzena nutnost úpravy tohoto obsahu nejen vzhledem k obsahu Koncepce, ale také vzhledem k principům úprav RVP ZV.

Zároveň se počítá s tím, že bude na pomoc školám připraven i kompletní modelový školní vzdělávací program, kde budou vyváženě zastoupena všechna témata RVP ZV.

Stanovisko Meziřesortní pracovní skupiny:

Ve smyslu usnesení vlády ČR č. 448 ze dne 14. června 2017 byl posunut termín plnění opatření do 31. 12. 2018.

Zpráva o naplňování tohoto opatření je pro informaci.

Opatření 5.4.2h

5.4.2h Návrh doporučení pro střední, vyšší odborné a vysoké školy sociálního a humanitního směru ohledně výuky a vzdělávání v oblasti bezdomovectví a práci s bezdomovci

Gestor: MPSV + spolugesce MŠMT, Meziřezortní pracovní skupina

Termín: Plnění v návaznosti na zpracování Koncepce sociálního bydlení (původně III. Q 2014).

Popis opatření: V oblasti odborného a vyššího vzdělávání je klíčové seznámení se se situací bezdomovců, jejich životem nebo důvodech vzniku jejich situace, což pozitivně přispívá nejen k prevenci vzniku bezdomovectví, ale zejména k nestereotypnímu vnímání bezdomovců ze strany široké a odborné veřejnosti.

Kroky:

1. Ve spolupráci s MŠMT zmapovat a zhodnotit aktuální stav odborného a vyššího vzdělávání v této oblasti a dohodnout další kroky

Termín: 2016

Plnění opatření:

Rámcové vzdělávací programy (RVP) oborů vzdělání středních škol obecně vytvářejí prostor pro pochopení problematiky bezdomovectví, zejména pro prevenci bezdomovectví u mladé generace v rámci průřezových témat: Občan v demokratické společnosti, Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce a v oblastech vzdělání: Společenskovědní vzdělávání, Vzdělávání pro zdraví, Ekonomické vzdělávání. RVP sice explicitně termín „bezdomovectví“ neuvádějí, ale implicitně tuto problematiku zahrnují kompetence, které jsou RVP jako dílčí výstup vzdělání stanoveny. V následujících letech se předpokládají výrazné změny vzdělávacích dokumentů (do roku 2020) na základě odborné veřejné diskuze a širokého připomínkového řízení. V rámci revizí RVP je plánováno explicitně uvádět v průřezových tématech Občan v demokratické společnosti, Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce a v oblastech vzdělávání Společenskovědní vzdělávání, Vzdělávání pro zdraví, Ekonomické vzdělávání problematiku bezdomovectví. RVP není možno předimenzovat a obtížně se do nich explicitně implementují všechny požadavky oficiálních strategií a implementačních plánů jiných rezortů.

V rámci revizí RVP bude navrženo explicitně uvádět v některých průřezových tématech (Občan v demokratické společnosti, Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce a v oblastech vzdělávání Společenskovědní vzdělávání, Vzdělávání pro zdraví, Ekonomické vzdělávání) problematiku bezdomovectví.

Bezdomovectví v Rámcových vzdělávacích programech (RVP) oborů vzdělání 75-41-M/01 Sociální činnost a 75-41-E/01 Pečovatelské služby:¹ Ani v RVP oborů vzdělání 75-41-M/01 Sociální činnost není explicitně termín „bezdomovectví“ uveden, ale implicitně problematika bezdomovectví zasahuje do požadovaných kompetencí absolventů oboru vzdělávání. Školy problematiku bezdomovectví mohou dále zapracovat do svých školních vzdělávacích programů podle vlastního zaměření a potřeb daného regionu. Bezdomovectví jako závažné společenské téma lze promítnout zejména do obsahových okruhů: Řízení sociálních služeb, Sociálně výchovná činnost, Sociální vztahy a komunikace. Bezdomovectví lze přímo akcentovat v rámci disponibilních hodin. Obdobná situace je u RVP oboru vzdělání 75-41-E/01 Pečovatelské služby. V rámci revizí RVP bude navrženo explicitně uvádět u jmenovaných oborů vzdělání v obsahových okruzích Řízení sociálních služeb, Sociálně výchovná činnost, Sociální vztahy a komunikace tematiku bezdomovectví.

Vyšší odborné vzdělávání obsahuje danou oblast v akreditovaných vzdělávacích programech především ve skupině oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče, konkrétně obor vzdělání 75-32-N/. Sociální práce a sociální pedagogika. Programy uvedeného oboru vzdělání jsou akreditovány na základě souhlasného stanoviska Akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání, která disponuje odborníky na příslušnou problematiku; navíc programy škol, které jsou členy Asociace vzdělavatelů v sociální práci, plní minimální standard vzdělavatelů v sociální práci. Problematika bezdomovectví je i součástí různých předmětů/modulů, např. sociální patologie, metody práce s vybranými cílovými skupinami, sociální deviace, cizí jazyk v odpovídajícím rozsahu atd. a tím je zajištěno požadované plnění úkolu. S ohledem na skutečnost, že vzdělávací programy jsou zaměřeny na přípravu k výkonu regulovaného povolání, je od roku 2017 po žadatelích požadováno předchozí stanovisko uznávacího orgánu (MPSV), zda absolventi budou připraveni odpovídajícím způsobem k výkonu tohoto povolání.

S ohledem na autonomní postavení vysokých škol MŠMT nemůže ovlivňovat obsah studijních programů na vysokých školách. Rozhodnutí o akreditaci studijních programů vydává Národní akreditační úřad pro vysoké školství, který je nezávislým orgánem. MŠMT tak není gesčně příslušné k vydávání rozhodnutí o akreditaci studijních programů a tedy ani o jejich konkrétním obsahu.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Ve smyslu usnesení vlády ČR č. 448 ze dne 14. června 2017 byl posunut termín plnění opatření do 31. 12. 2018. Zpráva o naplňování tohoto opatření je pro informaci.

¹ Absolvent oborů vzdělání 75-41-M/01 Sociální činnost a 75-41-E/01 Pečovatelské služby se uplatní jako pracovník sociálních služeb v různých ambulancích nebo pobytových zařízeních a v terénních službách.

Opatření 5.4.2ch

5.4.2ch Zařadit do programů dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a dalších pomáhajících profesí (včetně pracovníků městské policie a Policie ČR, vězeňské službě, v dětských domovech apod.), které přicházejí do kontaktu s touto cílovou skupinou, problematiku bezdomovectví, zaměřenou na specifika této cílové skupiny, za účelem získání hlubšího povědomí o fenoménu bezdomovectví a jeho příčinách a možnostech prevence.

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV, MV, AK ČR, APSS ČR a Meziresortní skupinou k řešení bezdomovectví.

Termín: 2016.

Kroky:

MŠMT má zmocnění na základě § 108 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení, k akreditaci rekvalifikačních programů. Vzdělávací program musí být pojat jako rekvalifikační, musí vést k získání plné kvalifikace pro výkon určité pracovní činnosti, uplatnitelné na trhu práce. Problematika dalšího vzdělávání sociálních pracovníků je plně v kompetenci MPSV dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. MŠMT nemá oprávnění v této oblasti pořádat programy v oblasti dalšího vzdělávání sociálních pracovníků ani dalších pomáhajících profesí. Z toho důvodu bohužel nemůže naplnit opatření, které vyplývají z Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020.

Plnění opatření:

MPSV akredituje vzdělávací programy určené pro další vzdělávání sociálních pracovníků, pracovníků v sociálních službách, vedoucích pracovníků zaměstnanců uvedených v § 115 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších a určené pro účely odborné podpory fyzických osob, které poskytují pomoc příjemci příspěvku.

V roce 2017 mělo platnou akreditaci celkem 19 vzdělávacích programů zaměřených na tematiku bezdomovectví. Jako příklad lze uvést například vzdělávací programy Bezdomovectví a možná východiska, Psychosociální specifika problematiky bezdomovectví, Praktická sociální práce s osobami bez domova v neziskovém sektoru, Základy individuálního plánování s osobami bez přístřeší a další. Rezort Ministerstvo vnitra v rámci problematiky bezdomovectví připravil moduly kurzu základní odborné přípravy v různém rozsahu (kurz pro nově přijaté policisty - časová dotace cca 30 hodin). Cílem vzdělávání je mj. naučit policisty ovládnout své jednání, přiměřeně komunikovat a jednat s lidmi v rozmanitých situacích vyplývajících z výkonu služby (vhodná komunikace a taktické zásady s oznamovatelem, poškozeným, svědkem, podezřelým, s osobou se zdravotním postižením,

komunikace se seniorem či příslušníkem národnostních menšin, včetně komunikace s člověkem bez domova) a usilovat o vytvoření žádoucích postojů u policisty: zachovávat čest, důstojnost, vážnost, respektovat práva a osobnost druhých lidí, aktivně vystupovat proti rasismu, nesnášenlivost, xenofobii a diskriminaci.

Stanovisko Meziřezortní pracovní skupiny:

Navrhujeme posunout termín plnění opatření do 31. 12. 2018.

Opatření 5.4.2i

5.4.2i Provádění osvětových aktivit v oblasti bezdomovectví zaměřených na širokou veřejnost informujících také o specifikách jednotlivých skupin bezdomovců (starší osoby, mladí, ženy, příslušníci národnostních menšin, osoby se zdravotním postižením, LGBT osoby).

Gestor: MPSV ve spolupráci se SMO ČR, AK ČR, MV, MLP, Meziřezortní pracovní skupinou.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: Ve společnosti převládá velice kritický a stereotypní názor na bezdomovce. Změnit tento pohled je otázka dlouhodobé práce skrze zviditelňování příkladů případů dobré praxe a cílené informační, osvětové a vzdělávací aktivity. Problematika bezdomovectví nemá jednoduché řešení a vyžaduje vícerozměrný přístup se zapojením veřejné správy, občanské společnosti, výzkumné a vědecké veřejnosti i bezdomovců samotných (zde se nabízí prezentace samotnými bezdomovci – divadlo, sportovní utkání, soutěže, časopisy, apod. jako součást sociálního začleňování). Zásadní pro předcházení bezdomovectví je osvěta, tj. cílené působení na celou veřejnost. Nezbytné je také cílené dlouhodobé působení na instituce a osoby, které s bezdomovci pracují, či se zabývají bezdomovectvím. Významnou roli zde hraje koordinovaná spolupráce a výměna informací mezi aktéry (např. ve formě pořádání seminářů, školení a různých kurzů).

Kroky:

1. Zavedení spolupráce aktérů se zastřešujícím subjektem veřejné správy v oblasti sociálního začleňování a propojení teoretického rozměru akcí s praktickými zkušenostmi.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziřezortní pracovní skupinou

Termín: 2014

2. Vytvoření webové stránky (MPSV) s aktuálními informacemi a příklady dobré praxe, šíření informací prostřednictvím odborných seminářů zaměřených na tvůrce sociálních politik na všech úrovních správy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Průběžně

3. Propojení s kampaní osvěty pro veřejnost.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Průběžně

Plnění opatření:

V rámci projektu MPSV „Podpora sociálního bydlení“ jsou připravovány zpravodaje, které se věnují problematice sociálního bydlení v České republice. V jednotlivých vydáních se objevují informace o vývoji legislativy v této oblasti, stejně jako o důležitých analýzách, publikacích a projektech zabývajících se touto komplexní problematikou. Obsahují také další zajímavosti o sociálním bydlení, zejména z oblasti sociální práce. Zabývají se širokou škálou témat spojených s problematikou sociálního bydlení. Obsah konkrétních vydání zpravodaje většinou sestává z aktuálních informací z MPSV, problematiky zákona o sociálním bydlení a o výstupech projektu Podpora sociálního bydlení, pozvánek na akce pořádaných v rámci zmíněného projektu, rozhovorů s obcemi na téma pilotáže sociálního bydlení atd. Součástí obsahu jsou také různé anotace a odkazy na různé publikace, výzkumné zprávy, osvětové materiály apod. (např. „Úspory v domácnosti - rady, jak zdravě bydlet a ušetřit“, „Zdraví obyvatel azylových domů“, „Metodika prevence ztráty bydlení“ atd.). Zpravodaj slouží jako osvětový nástroj pro šíření informací a materiálů z oblasti sociálního bydlení a témat tomu podobných a oslovuje odbornou i širokou veřejnost. Napomáhá k pozitivnímu vnímání problematiky sociálního bydlení a poukazuje na jednotlivé kroky, které přispívají k celkovému zlepšení problému. Zpravodaje jsou dostupné na webových stránkách MPSV, v části „sociální práce a sociální služby“.

Ministerstvo vnitra v souladu s plněním jeho úkolů vyplývajících z aktivit v oblasti policejní práce s menšinami, které jsou uloženy ve Strategii pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám pro období 2015–2017, byly v průběhu I. pololetí 2016 vytvořeny a následně v průběhu roku 2016 a 2017 distribuovány metodické materiály pro potřeby Policie ČR v oblasti interkulturních kompetencí. Cílem bylo prohloubit povědomí a znalosti příslušníků Policie ČR o kulturních či jinak sociálně podmíněných vzorcích chování příslušníků menšin, se kterými se při výkonu služby dostávají příslušníci Policie ČR do kontaktu. Distribuce byla realizována na jednotlivá krajská ředitelství Policie ČR a policejní školy k jejich využití pro vzdělávací účely. Metodické materiály obsahují 6 zfilmovaných zátěžových situací (videospotů), z nichž je jeden zaměřen na specifika řešení konfliktní situace při kontaktu Policie ČR s bezdomovci. Součástí materiálů je rovněž Výukový metodický manuál k využití videospotů, který obsahuje jak informace pro samotné lektory, tak odkazy na související literaturu

a sociokulturní aspekty související s jednotlivými zátěžovými situacemi. Veškeré zátěžové situace byly identifikovány na základě vstupního výzkumu, který proběhl v roce 2015. Samotné videospoty zahrnují vlastní zátěžovou situaci a návazné doporučení pro řešení této situace ze strany Policie ČR.

Videospoty jsou používány v rámci výuky ve vzdělávacích zařízeních Praha a Brno v rámci základní odborné přípravy. Byly zároveň prezentovány v zahraničí pro projekt Good practise plus v Irsku a Bruselu a velmi kladně hodnoceny. Mimoto se s nimi pracuje v rámci kurzu „Policista v multikulturním prostředí“, který zajišťuje SPŠ a VPŠ MV v Holešově. V roce 2017 byly videospoty rovněž využity v rámci školení pro interní lektory Policie ČR, kteří se budou od roku 2018 podílet na realizaci kurzů zaměřených na prohlubování interkulturních kompetencí příslušníků Policie ČR.

Distribuce byla realizována na jednotlivá krajská ředitelství Policie ČR a policejní školy k jejich využití pro vzdělávací účely. Metodické materiály obsahují 6 zfilmovaných zátěžových situací (videospotů), z nichž je jeden zaměřen na specifika řešení konfliktní situace při kontaktu Policie ČR s bezdomovci. Součástí materiálů je rovněž Výukový metodický manuál k využití videospotů, který obsahuje jak informace pro samotné lektory, tak odkazy na související literaturu a sociokulturní aspekty související s jednotlivými zátěžovými situacemi. Veškeré zátěžové situace byly identifikovány na základě vstupního výzkumu, který proběhl v roce 2015. Samotné videospoty zahrnují vlastní zátěžovou situaci a návazné doporučení pro řešení této situace ze strany Policie ČR. Videospoty jsou používány v rámci výuky ve vzdělávacích zařízeních Praha a Brno v rámci základní odborné přípravy. Byly zároveň prezentovány v zahraničí pro projekt Good practise plus v Irsku a Bruselu a velmi kladně hodnoceny. Mimo to se s nimi pracuje v rámci kurzu „Policista v multikulturním prostředí“, který zajišťuje SPŠ a VPŠ MV v Holešově. Problematika bezdomovectví dále souvisí zejména s tématy, kterým se Policie ČR věnuje v rámci profesního vzdělávání. Konkrétně se problematice bezdomovectví věnují v různém rozsahu následující moduly kurzu základní odborné přípravy (kurz pro nově přijaté policisty):

Modul Komunikace a etika policejní práce - vybrané získané kompetence: aplikuje principy veřejné služby ve prospěch společnosti (např. poskytne pomoc osobám v běžných situacích i s ohledem na jejich sociální statut), uplatní (v praktických situacích v kontextu s občanem) dovednosti získané v oblasti verbální a neverbální komunikace (včetně citlivé komunikace s obětmi trestného činu či ve vztahu k sociálně vyřazeným skupinám) a krizové komunikace, poskytuje informace o právech obětí trestných činů, uvede základní pojmy z oblasti etiky (morálka, etika, étos, morální rozhodování, etický problém, etické dilema atd.), aplikuje etický kodex Policie ČR a související interní akty řízení (při výuce, při výcviku, ve službě i mimo službu) – problematika předsudků a jejich eliminace, vhodným způsobem komunikuje s podezřelým, poškozeným, svědkem, mladistvým, dítětem a dalšími osobami včetně menšin a sociálně vyčleněných.

Modul Prevence kriminality - vybrané získané kompetence: vysvětlí základní rysy systému prevence kriminality v ČR a základní principy, priority a cíle aktuální strategie prevence kriminality, charakterizuje základní pojmy a druhy prevence kriminality, aplikuje zásady prevence kriminality při své služební činnosti.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

Opatření 5.4.2j

5.4.2j Vytvoření konkrétních a jasných návodů, co dělat v nepříznivé situaci spojené s bydlením, pro osoby ohrožené ztrátou bydlení, bezdomovce, pro pracovníky ve zdravotních a sociálních službách, zaměstnance ÚP ČR, členy městské policie a Policie ČR aj.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní skupinou pro řešení problematiky bezdomovectví, Agenturou pro sociální začleňování, MMR, MZ, MV, ÚP ČR, Veřejným ochráncem práv, zařízeními sociálních a zdravotních služeb a dalšími relevantními subjekty.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Zvážení možnosti financování opatření z prostředků současného OP Lidské zdroje a zaměstnanost/OP Technická pomoc/OPZ (2014 – 2020).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. 2014

2. Zjištění potřeb a zkušeností aktérů z praxe.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 2. pol. 2014

3. Vytvoření (jednoduchých a uživatelsky přístupných) návodů pro různé nepříznivé situace spojené s bydlením (při zvážení míry variability těchto situací).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. 2015

4. Distribuce uvedených návodů jednotlivým přímým aktérům, osobám ohroženým bezdomovectvím a bezdomovcům.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina (tj. včetně ASZ, MMR, MV, MZ, ÚP ČR, SMO ČR aj.)

Termín: 2. pol. 2015

Plnění opatření:

Projekt MPSV Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend byl zahájen v r. 2016. Jeho primárním cílem je zavést a rozvíjet systém sociálního bydlení v ČR a za tímto účelem poskytovat metodickou podporu (viz též plnění opatření 5.1.2c). V jeho rámci probíhá příprava metodiky „Sociální práce v sociálním bydlení“ (viz též informace k plnění opatření 5.4.2e; 5.1.2i). Jejím cílem je připravit sociálním pracovníkům na obcích vhodné nástroje pro poskytnutí podpory klientů a rodin, kde zatím chyběla možnost významným způsobem nepříznivou sociální situaci řešit. Metodika představí jednotlivé postupy úspěšnost konkrétních intervencí. Jedna část metodiky se bude zabývat i posuzováním intenzity bytové nouze. Metodika se zaměřuje v jednotlivých kapitolách jednak na roli obcí v sociálním bydlení (zejména: doporučení pro obce ke zjišťování stavu populace lidí ohrožených ztrátou bydlení a bez domova, co by mělo být výchozí při přidělování sociálního bydlení, spolupráce uvnitř obecního úřadu), dále na procesy práce s klientem (jako např.: definování nepříznivé sociální situace a depistáž, práce s těmi, kteří nemohou být ubytováni, jak stanovit úspěch a neúspěch v sociálním bydlení, oblasti podpory klientů, metody a formy podpory), na specifika práce, situací a dilemat s vybranými cílovými skupinami a s možnostmi jejich řešení (hlavně rodiny s dětmi, včetně domácího násilí, mladí lidé po odchodu z náhradní rodinné péče a ústavní péče, lidé bez domova včetně lidí žijící mezi ulicemi, azylovým domem a ubytovnou, osoby s duševním onemocněním a duální diagnózou, osoby se zdravotním postižením, senioři včetně domácího násilí, lidé opouštějící vězení a lidé se záznamem v rejstříku trestů) a v neposlední řadě se zabývá i spoluprací s dalšími subjekty, čímž se myslí interdisciplinární i multidisciplinární spolupráce dle individuálních potřeb klientů. V současné době probíhá připomínkování a kompletování jednotlivých kapitol, vydání metodiky po konzultacích s dalšími odborníky se předpokládá na přelomu prvního a druhého pololetí 2018.

Stanovisko mezirezortní pracovní skupiny:

Navrhujeme posun plnění tohoto opatření do 31. 12. 2018.

Příloha č. 1: Seznam zkratk

ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČR	Česká republika
EK	Evropská komise
ESF	Evropský sociální fond
GŘ ÚP ČR	Generální ředitelství Úřadu práce České republiky
IOP	Integrovaný operační program 2007 - 2013
IROP	Integrovaný regionální operační program 2014 – 2020
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
MD	Ministerstvo dopravy
MK	Ministerstvo kultury
MLP	ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost 2007 – 2013
OP Z	Operační program Zaměstnanost 2014 – 2020
SPZ ČR	Svaz zdravotních pojišťoven české republiky
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
ÚV ČR	Úřad vlády ČR
VÚPSV	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

Tabulka hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů

Tabulka hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů Název a jednací číslo materiálu

Zpráva o plnění Konceptce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020 za rok 2017

Stručný popis materiálu

MPSV předkládá v souladu s plněním usnesení vlády ze dne 28. srpna 2013 č. 666 „Zprávu o plnění Konceptce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020 za rok 2017“ (dále jen: Zpráva o plnění Konceptce). Usnesení vlády, kterým byla Strategie schválena, ukládá ministryni práce a sociálních věcí ve spolupráci s dalšími resorty jednou ročně, a to vždy do 30. června, předložit vládě ČR pro informaci zprávu o plnění jednotlivých opatření Konceptce za uplynulý kalendářní rok. Předložená Zpráva byla vypracována na základě obdržných podkladů od všech gestorů jednotlivých opatření. Zpráva obsahuje stanoviska „Meziresortní pracovní skupiny k monitorování plnění opatření Konceptce“ (dále jen „Meziresortní pracovní skupina“), která je na základě bodu II. 2 usnesení vlády ze dne 28. srpna 2013 č. 666 monitorovacím orgánem uvedené Konceptce. Materiál přináší naplňování Konceptce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020 za rok 2017.

1. Týká se materiál postavení fyzických osob?

ANO

NE

Hodnocení

Materiál se netýká postavení fyzických osob a nemá dopad na rovnost žen a mužů.

Analýza a popis stávajícího stavu – odůvodnění dopadu na fyzické osoby

Dopad na rovnost postavení žen a mužů jako fyzických osob se týká některých opatření ve Zprávě o plnění Konceptce. Tato opatření jsou zejména v oblasti přístupu k bydlení, oblasti sociálních služeb a oblasti přístupu ke zdravotní péči.

Tato opatření mají na postavení žen a mužů jako fyzických osob neutrální dopad.

Jedno opatření, a to 5.1.2g je přímého i nepřímého charakteru.

Doplnění není navrhováno.

2. Je postavení žen a mužů v oblasti, které se materiál dotýká, rovné?

ANO → 3a

NE → 3b

Analýza a popis výchozího stavu

Shrnutí výchozího stavu, kterého se předkládaný materiál týká s ohledem na rovnost žen a mužů, pokud není v materiálu dostatečné, navrhuje se jeho doplnění.

Opatření uvedená ve Zprávě o plnění Konceptce mají neutrální dopad na rovnost postavení žen a mužů.

3a. Je-li postavení žen a mužů v dané oblasti rovné, přináší materiál zhoršení výchozího stavu?

3b. Je-li postavení žen a mužů v dané oblasti nerovné, přináší materiál zlepšení výchozího stavu?

☐ ANO	NE	x NE	☐ ANO	☐ NE	☐ NE
Materiál přináší zhoršení.	Materiál přináší zlepšení.	Postavení žen a mužů se nemění.	Materiál přináší zlepšení.	Postavení žen a mužů se nemění.	Materiál přináší zhoršení.
Hodnocení					
Materiál má negativní dopad na rovnost žen a mužů.	Materiál má pozitivní dopad na rovnost žen a mužů.	Materiál má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.	Materiál má pozitivní dopad na rovnost žen a mužů.	Materiál má neutrální dopad na rovnost žen a mužů, neřeší však stávající nerovnosti a tím přispívá k zachování nežádoucího stavu.	Materiál má negativní dopad na rovnost žen a mužů.

Analýza a popis případných změn materiálu

Všechna opatření by měla být určena mužům i ženám bez rozdílu a svým záměrem podporují lidskou důstojnost, včetně práva na rovný přístup k mužům a ženám. K nerovnováze nedochází ani v rámci interakce s dalšími osobami, zejména při poskytování činností sociální práce klientům, a to s ohledem na základní hodnoty a etické principy sociální práce, kterými jsou demokracie, dodržování lidských práv a sociální spravedlnosti.

Další poznámky a připomínky

Otázkou zůstává, zda při praktické realizaci opatření dochází k důslednému zachování rovnosti žen a mužů. I když žen je ve skupině lidí bez domova méně, jejich počty rostou. Je nutné v praxi této problematice věnovat podstatně větší pozornost než doposud, tak aby nebylo ignorováno téma feminizace chudoby.

Opatření by měla přispívat k narovnání postavení žen bez domova, reagovat na jejich zvláštní zranitelnost a odlišné zacházení, kterým se snaží překonat existující překážky, s nimiž se ženy bez domova setkávají.

Snahou obsahu opatření 5.2.2b je pokusit se narovnat přístup mužů a žen, respektive žen a celých rodin k sociální službě azylový dům. Opatření usiluje o zvýšení pravděpodobnosti zachování stability rodinného prostředí, což vede k pozitivním ekonomickým dopadům na ženy.

V oblasti bezdomovectví jsou stejnou měrou složité a krizové situace zasažení muži a ženy. Problematika bezdomovectví se však vyznačuje zcela stěžejními genderovými aspekty, kdy muži a ženy jsou ve stejných situacích zasahováni odlišně a jejich problémy mají odlišné dimenze. Analýzy a výzkumy na to poukazují např. v oblasti trajektorií bezdomovectví či dopadech z hlediska mateřství a rodičovství, kdy v české společnosti poskytují péči o děti především ženy. Genderové aspekty se promítají také do oblasti násilí na lidech bez domova. Specificky je pak nutné zmínit problematiku domácího násilí. To je jednou z příčin

bezdomovectví žen, které jsou obětí násilí ve své vlastní, původní domácnosti. Oběťmi této situace jsou pak také často děti.